

S U D E T S K Ý

P A R A D O X

Nikola Žuchová

Vedoucí práce: Ing. arch Jan Sedlák

České Vysoké Učení Technické v Praze
Fakulta Architektury
Architektura a Urbanismus
FA ČVUT

**FAKULTA
ARCHITEKTURY
ČVUT V PRAZE**

Paliativní Centrum

© 2021 | Nikola Zuchova

Odevzdání: 2021-05-21
Obhajoba: 2021-06-09

Vedoucí práce: Ing. arch Jan Sedlák
Asistent ateliéru: Ing. arch Ivan Hnízdil
Asistent ateliéru: Ing. arch Jiří Mika
Oponent práce: Ing. arch Tomáš Dohnal

České Vysoké Učení Technické v Praze
Fakulta Architektury FA ČVUT
Thákurova 9
166 34 Praha 6 - Dejvice

„Věřím, že fantazie je silnější
než vědění.
Že mýty mají větší moc
než historie.
Že sny jsou mocnější
než skutečnost.
Že naděje vždy zvítězí nad zkušeností.
Že smích je jediným lékem na zármutek.
A věřím, že láska je silnější
než smrt.“

Robert Lee Fulgum

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala:

*Vedoucímu práce, **Janu Sedlákovi**, především pro jeho nesmírnou energii, nekonečné znalosti a neutuchající nadšení. Velice si vážím, že jsem u Vás práci mohla absolvovat a děkuji Vám za optimismus a učení, které jste mi předal.*

*Zakladatelce domácího hospice Jordán, **Maruše Sovadinové**, za skvělé rady, upřesnění informací a vyvrácení doměnek.*

*Ředitelovi Paliativního Centra v Praze ve Vinohradech, **Martinovi Loučkovi**, za krásný rozhovor, jeho odborné rady, rozhled, nadšení a doporučení.*

*Odborné referentce Státního okresního archivu v Jablonci nad Nisou, **Pavlině Gottsteinové**, za její ochotu a poskytnutí materiálů týkajících se bývalého pivovaru v Jablonci nad Nisou.*

*Nejlepší kamarádce, **Kláře Krpatové**, za revizi textů se skvělými poznámkami.*

*Veliký dík sestře **Daniele**, za vnuknutí myšlenky na zpracování tématu práce, její neutuchající podporu, víru ve mě a nekonečné světlo, které přináší do mého života.*

*Nakonec můj dík patří mým **rodičům**, za jejich podporu a lásku.*

Děkuji.

[Nikola Žuchová]
[13.05.2021]

OBSAH

[zařazení kapitol]

Poděkování
Obsah

Prolog

PŘEDMLUVA I

sudetský paradox.....	7-10
příklady.....	11-14
filosofie projektu.....	15-16
metodika.....	17-18

ANALÝZA II

kontext.....	21-34
historie.....	35-38
genius loci.....	39-42
kontext náplně.....	43-44

INTERPRETACE III

čtení prostoru.....	45-46
---------------------	-------

NÁVRH IIII

koncept.....	49-50
stavební program.....	51-52
návrh.....	53-83

REFLEXE IIIII

hodnocení.....	84-85
----------------	-------

Reference
Doklady

PROLOG

Bývalý pivovar v Jablonci nad Nisou je od roku 1991, kdy naposledy zavoněl slad z útrob cihlových hal, více méně opuštěn a většina jeho budov od té doby bezútěšně chátrá. Dřívější sláva Jabloneckého Jantaru už dávno pominula a areál pivovaru je jen vyhaslou vzpomínkou rozkládající se na úpatí Bártlova vrchu. Umístění bývalého pivovaru je však unikátní, leží na rozhraní urbánní a krajinné kompozice, ve svahu mezi Jabloncem a jeho částí Vrkoslavice, pod které areál oficiálně spadá. Úžasný výhled na celé město, Jizerské hory, lesy a rybníky jen dodává místu ještě větší sílu v jeho osobitém charakteru.

Jabloneckými obyvateli jinak trochu zapomenutá část bývalého pivovaru mne zaujala svou rozpačitostí a pozůstatkem kvality, která spočívá v pojednání areálu. Promyšlenost a ryzost budov, i přesto, že jsou zakryty nánosem prachu a červeným plechovým plotem táhnoucím se podél hlavní silnice, vykukují zpoza něj a čekají na svou budoucnost.

V oblasti severních Čech, Jablonec nad Nisou nevyjímaje, vyrostlo na přelomu minulého tisíciletí mnoho průmyslových budov. Dnešní doba však spíše neví, co si s nimi počít. Původní využití je již přežito a průmyslové budovy chátrají prázdnotou a čekají na své vzkříšení či zbourání. Otázkou a problémem stále zůstává, jak se k tomuto dědictví postavit. Přístup, který je v dnešní době aplikován, tvoří především zachování schránky budovy a umístění nové funkce dovnitř.

Postup, který aplikuji v případě diplomového projektu, je založen na ohledání aktuálních souvislostí spojených s areálem. Bývalý pivovar je velký areál s obrovským potenciálem. Dokonce, dle mého názoru, by přicházelo do úvahy znovuoobnovení výroby piva, avšak pravděpodobně ne v takovém rozsahu jako tomu bylo v minulosti, nýbrž obnovením spodní části hlavní budovy pivovaru a kultivací veřejných prostor v přilehlém okolí, by tento záměr mohl fungovat. Zároveň nynější trend zakládání malých pivovarů, s varnou pivních speciálů, by krásně seděl na budoucí postup v tomto případě.

Jak už bylo zmíněno, areál je rozložitý a jeho zadní konec napojující se na bývalé pivovarské rybníky by si zasloužil novou funkci, jež by příslušela takto unikátnímu místu. Projekt testuje tuto část umístěním paliativního centra. Ač se může zdát, že zamýšlená funkce může být velmi kontrastující s myšlenkou obnovením varny piva, při pohledu na příklady jiných průmyslových objektů v Sudetech severních Čech, které se až paradoxně většinou nachází v těsné blízkosti sakrálních staveb, je tedy jen podtržením tohoto zvláštního spojení a určitou vzpomínkou na rozporuplnou minulost celé této oblasti.

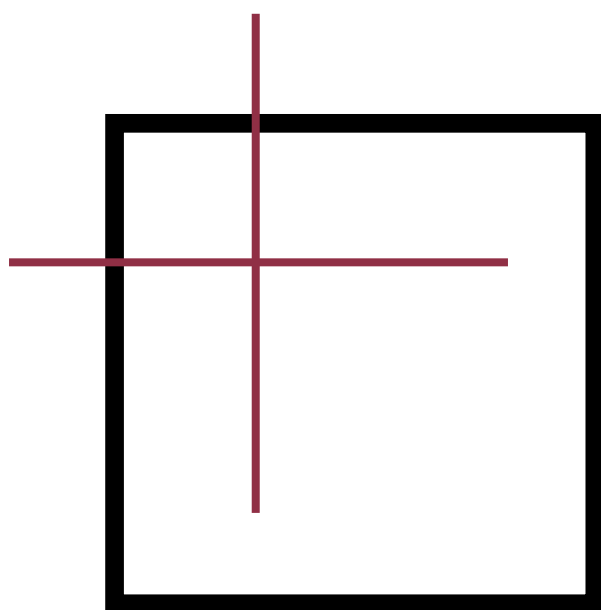
klíčová slova:

- > bývalý pivovar
- > paliativní péče
- > transformace
- > průmyslový areál
- > multifunkce

PŘEDMLUVA

Definování projektu a
stanovení hlavních
problematik.

01 | Fotografie komínu, 2011.

SUDETSKÝ PARADOX

Definování pozice projektu

¹ **Vlček, Pavel** (2009). Dějiny architektury (Neo) klasicismu a 19. století. ČVUT v Praze ISBN 978-80-01-04231-1 [01]

² **Fragner, B.** (2008). Vzkročení z industriálního skanzenu., str. 128 Průmyslové dědictví Sborník příspěvků z mezinárodního bienále industriální stopy, ČVUT v Praze ISBN 978-80-01-04067- [02]

³ **Černík, J.** (2012). Průmyslová minulost severovýchodních Čech a současné strukturální problémy. Hospodářská historie severovýchodních Čech, str. 16 DP Masarykova Univerzita v Brně [03]

Myšlenka diplomové práce je založena na teoretické úvaze paradoxního úkazu severních Čech. Tato úvaha je založena na specifiku umístění industriálních staveb, vystavěných koncem 19. a počátkem 20. století, a sakrálních staveb, jež se nachází v těsné blízkosti těchto průmyslových objektů. Zdánlivě nesourodé složky jsou navíc vetknuty do romantické krajiny na pomezí Jizerských hor, které svým zádušným charakterem dotváří celou scénérii a dávají místům specifický ráz.

Historie, která udává pozadí koncepční úvahy.

Konec 19. a počátek 20. století se nese v duchu proměn. Změnou prošla celá společnost, a to nejen po sociální stránce, ale i politické. K tomu docházelo vlivem vývoje a rozvoje techniky, zvýšením nároků, a vzrůstající sociální hnutí tak zapříčinilo prudký rozvoji průmyslové výroby, včetně vývoje nových materiálů a konstrukcí. 1 Zlomová jsou zejména třicátá až osmdesátá léta 19. století, kdy dochází k radikální proměně životního prostředí, měst i charakteru krajiny. Nový obraz českých zemí je ještě výraznější od druhé poloviny 19. století. Do průmyslového podnikání stále intenzivněji prolínaly další a s vlastním obsahem průmyslové činnosti už méně související podtóny, odkazy na českou, německou či rakouskou národní identitu, zdůrazňování kulturních kořenů, k nimž se stavebník nebo stavitel hlásili. 2

Nároky na výrobu se prudce zvedly, a to vedlo k masové výstavbě průmyslových objektů všude v Čechách. Severní Čechy nevyjímaje, továrny zde povětšinou zakládali němečtí obyvatelé se zaměřením na textilní a sklářskou výrobu, které obě mají historickou tradici, jež se nese z dob dlouho před průmyslovou revolucí. Sklářům se zde dařilo především proto, že tato oblast se nachází na pomezí Jizerských hor, které oplývaly vzrostlými bukovými lesy. Tvrdé dřevo buku vyniká dobrou výhřevností, bylo tedy schopno dosáhnout požadovaných vysokých teplot, které jsou zapotřebí k tavení skla. Co se týče textilní výroby, tak ve všech podhorských oblastech pohraničí, frýdlantsko-libereckou a podkrkonošskou nevyjímaje, se velmi dobře dařilo lnu. S jeho pěstováním pak souvisí rozvoj plátenictví a soukenické výroby. 3

02 | Fotografie z Jizerských hor, 2020.

Jednou z nejvýznamnějších jizerskohorských rodin, zakladatelů továren severních Čech, je rodina Riedlů. Nejznámější z nich je sklář Josef Riedl, o kterém se dodnes hovoří jako o jednom z největších sklářských průmyslníků v Čechách, ale i v celém tehdejší Rakousko-Uhersku. Jeho syn Josef ml. nechal dokonce v Desné postavit rodinnou hrobku v podobě neo-románsko-gotické kaple s kryptou, jak pro otce, který zemřel pár let po jejím dokončení, tak pro sebe, aby i po smrti „viděli“ na svou sklárnu a vilu. 4 Není to však jediná rodina, která se otiskla do paměti tohoto území. Dalším příkladem je podnikatelská rodina Richterů, která vlastnila několik textilních továren po okolí. Jedním z míst pobytu této rodiny byla Raspenava, kde se stavebním rozvojem v 19. století přestal postačovat původní kostel, proto zde zdejší továrník Gustav von Richter rozhodl financovat výstavbu kostela nového. Zároveň je vedle kostela zbudován neobarokní fara, hřbitov, a v roce 1895 si rodina také na tomto místě nechává vybudovat hrobku v neogotickém stylu. 5

Tento úkaz, budování továren vedle duchovních staveb a naopak, je stejně unikátní jako rozporuplný. Avšak v době vzniku dával tento trend smysl a otiskl se do podoby v celé této oblasti. Proto je tedy velice zajímavé, a ne nijak kontroverzní, tuto myšlenku vzkřísit a zabývat se jí na úrovni dnešních standardů a praktik.

⁴ **Hamr, David** (2010). <https://sever.rozhlas.cz/pribehy-z-kalendare-jo-sef-riedel-6828616> [04] [2021-04-15]

⁵ <https://www.atlasceska.cz/pamatky/kostel-nanebevzeti-panny-marie-raspenava-21743> [05] [2021-04-15]

03| Fotografie hl. budovy býv. pivovaru v Jablonci n/N [03/2021]

Průmyslové objekty dnes.

Průmyslové stavby z dob 19. a počátku 20. století jsou dnes až na výjimky prázdné. Bud' chátrají, jsou již dávno zbourány, nahrazeny, částečně uvedeny zpět do provozu a jen ve velmi vzácných případech jsou prohlášeny za kulturní památku, považovány a naplněny novou funkcí. Je tak dáno rozporuplným názorem společnosti na ně.

Vztah k průmyslové dědictví na českém území byl odedávna význačný, často až protichůdně přijímaný, poznamenaný vlivy, které s pragmatickým obsahem průmyslové činnosti mnoho nesouvisí. Nastřádané mýty a předsudky prosakují až k dnešním rozhodnutím – o zachování, zkáze či radikální architektonické intervenci industriální památky. (Fragner, str. 127) ⁴

K očekáváním začátku devadesátých let patřily představy motivované osobnějším vztahem k majetku, který by zabránil dalšímu chátrání objektů. Rehabilitace hodnot průmyslového dědictví návratem znárodněných firem do rukou původních vlastníků se ale naplnila jen vzácně. Nejrozsáhlejší forma transferu, tzv. kuponová privatizace, naopak paradoxně navázala na princip všelidového vlastnictví a nečitelným rozpouštěním státního majetku ještě na dalších několik let fixovala anonymní vztah veřejnosti k průmyslovým budovám a areálům. Průmyslové dědictví tak doplatilo na nepřehledné právní a finanční prostředí, jak tomu ostatně ve zlomových historických okamžicích bývá. (Fragner, str. 130,132) ⁴

Toto je jedna z odpovědí na otázku, proč je tak velké množství průmyslových objektů po celé České republice, již po uplynulých třiceti letech od převratu, stále prázdných a nic se s nimi neděje.

Tak tomu podobně bylo i v Jablonci nad Nisou. Počátkem 90. let, přesněji v roce 1991, došlo i na Jablonecký pivovar. Z neznámých důvodů byla výroba piva zastavena, a to i přes neustálou poptávku po jabloneckém pivu – vyhlášeném Jabloneckém Jantar. Tehdy významný pivovar, patřící pod národní podnik Severočeské pivovary, jehož ředitelem byl Josef Starý ⁵, byl prodán do soukromých rukou místního sládky pana Tůmy, otce současného majitele Leoše Tůmy, a výroba piva bohužel nebyla obnovena.

Dnes, v roce 2021, je většina objektů pivovaru víceméně prázdná. Pouze v přední části areálu, směrem k centru Jablonce, v hlavní budově varny, se zachovala výroba sladu. Zbytek budov je bohužel nevyužit a již dlouhá léta bezútešně chátrá. Z významného pivovaru se pomalu stává pouhá vzpomínka. V rozhovoru mi současný pan majitel sdělil, že pravděpodobně uvažuje o prodeji a čeká na vhodného investora. Budoucnost tohoto místa je tedy stále velmi nejistá. ⁶

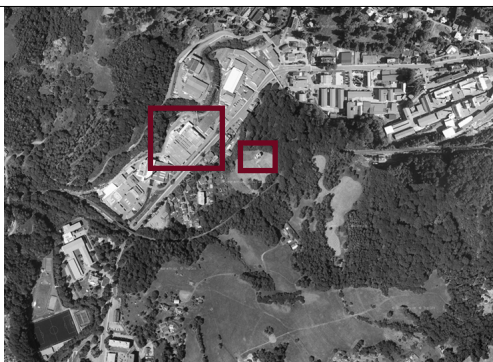
⁴ **Fragner, B.** (2008). Vykročení z industriálního skanzenu, str. 126-133. Průmyslové dědictví. Sborník příspěvků z mezinárodního bienále industriální stopy, ČVUT v Praze ISBN 978-80-01-04067- [06]

⁵ **Jablonecký pivovar** (2021). <http://pivovary.info/historie/ij/jablonec.htm> [07]

⁶ **Tůma, L.** (2021). Rozhovor se současným majitelem areálu bývalého pivovaru v Jablonci [08]

PŘÍKLADY

Sudetský paradox aneb konexe průmyslové a sakrální architektury v severních Čechách

Desná 50°54'01.06''N, 015°07'57.24''E

¹<http://www.industrialnitopografie.cz/karta.php?zaznam=V008656>

²http://www.jizerske-hory.cz/cs/posnej-jizerky_letu-v-jizerkach_stavebni-pamatky/riedlova-hrobka

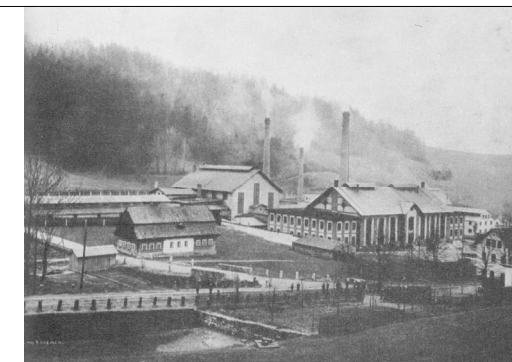
Desná

První sklářská huť v Dolním Polubném postavená roku 1849, kterou kupuje Josef Riedel již roku 1851 a za tři roky ji rozšiřuje. Další budovy skláren pak vznikají po první světové válce, kdy firma Josef Riedel zažívá vrchol svého působení na našem území. Po roce 1945 se sklárny rodiny Riedelů stávají součástí státních podniků tzv. Jabloneckého průmyslu a Riedelové úspěšně pokračují v rodinné tradici v tyrolském Kufsteinu.¹

Riedlovu hrobku v podobě kaple s kryptou na kopci nechal vystavět majitel desenských skláren Josef Riedl mladší v letech 1889-1890 v neorománsko-gotickém slohu ze zlatého hoříckého pískovce. Stavitelem byl Adolf Bürger z Liberce.²

04| Fotografie Riedlovi hrobky
kaple s kryptou 1889 až 1890

05| Fotografie Riedlovi sklářské huti
1849. vznik původní sklářské huti, 1854. rozšíření huti,
1882-1925 přístavby

Josefův Důl 50°46'48.36''N, 015°14'08.16''E

³<http://www.industrialnitopografie.cz/karta.php?zaznam=V009278>

⁴<https://www.hrady.cz/kostel-promeneni-pane>

Josefův Důl

Sklářská huť Marie, vznikla v roce 1775 samotná stavba sklárny proběhla v roce 1904. Poté co do Josefova Dolu dorazila roku 1894 liberecko-jablonecko-tanvaldská dráha (RGTE) a umožnila snazší dopravu uhlí, dal Karl Riedel postavit v blízkosti kostela Proměnění Páně novou moderní sklárnu se dvěma pecemi typu Siebert pro výrobu tyčového skla.³

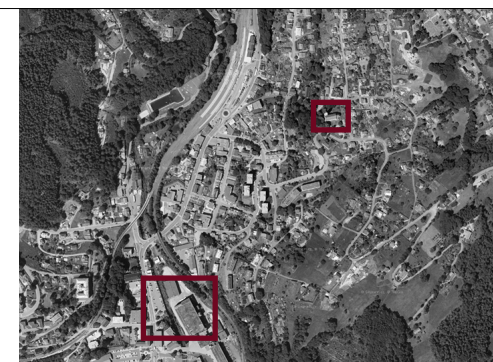
Kostel Proměnění Páně byl postaven v letech 1862 až 1865 v neogotickém slohu podle plánů inženýra Břivnáče. Uvnitř jsou obrazy chrástavského rodáka Wilhelma Kandlera. V roce 1996 došlo k rekonstrukci, která kostel zachránila.⁴

06| Fotografie Kostel Proměnění Páně
1862-1865 stavba novogotického kostela

07| Fotografie Riedlova sklářská huť Marie
1775. vznik hutě, 1904. stavba sklárny

Tanvald 50°44'13.20''N, 015°18'36.34''E

⁵ <http://www.industrialnitopografie.cz/karta.php?zaznam=V007482>

⁶ <https://www.liberecky-kraj.cz/dr-cs/1469-kostel-sv-frantis-ka-z-assisi-tanvald.html>

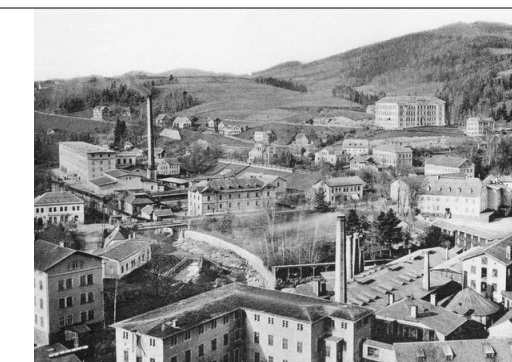
Tanvald

⁵ První třípodlažní přádelnu bavlny v Dolním Tanvaldu postavil Andreas Friedrich již v roce 1827 a roku 1841 ji získal vídeňský podnikatel Johann Mayer (1790-1857). Obě přádelny pracovaly od roku 1948 pod názvem SEBA, po roce 1996 SEBA T, výroba zde byla zastavena v roce 2007.

⁶ Kostel Františka z Assisi z roku 1901 stojí v městské části Šumburk. Základní kámen k jeho stavbě byl položen v roce 1899.

08| Fotografie Kostel Františka z Assisi
1827.

09| Fotografie Přádělna bavlny
1899.

Raspenava 50°54'01.06''N, 015°07'57.24''E

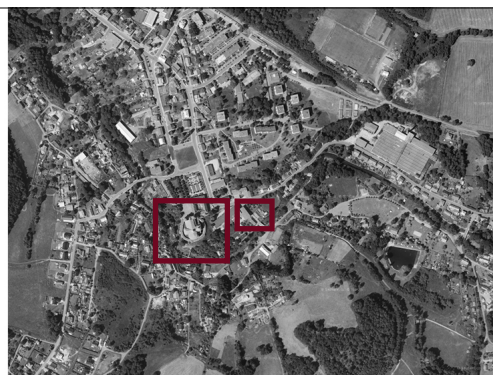
⁷<http://www.industrialnitopografie.cz/karta.php?zaznam=V008622>

⁸[https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_Nanebevzet%C3%AD_Panny_Marie_\(Raspenava\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_Nanebevzet%C3%AD_Panny_Marie_(Raspenava))

Raspenava

⁷ Firmu Raspenauer Zementsteinfabrik, továrnu na cementové zboží, založil koncem 19. století Franz Josef Schwarz, po roce 1918 ji vedli Rudolf a Otto Schwarzové. Vyráběla betonové krytiny a střešní prvky, umělý mramor, nábytkové desky apod. Dnes v areálu sídlí panelárna.

⁸ Kostel Nanebevzetí Panny Marie s přilehlým hřbitovem a hrobkou továrnické rodiny Richterů byl postaven na počátku 20. století v neobarokním slohu a byl zbudován na místě, kde původně stával raně gotický kostelík, jehož existenci v roce 2012 doložily archeologické vykopávky. Je chráněn jako kulturní památka České republiky.

Hejnice 50°52'32.39''N, 015°11'04.41''E

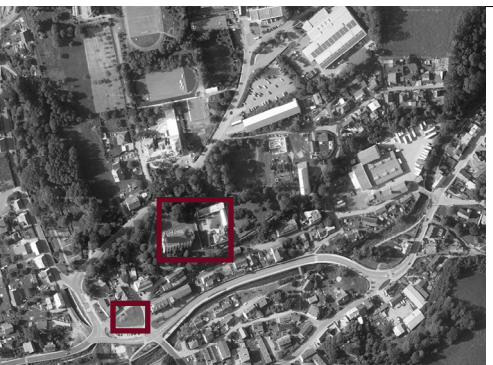
⁹<http://www.industrialnitopografie.cz/karta.php?zaznam=V008326>

¹⁰<https://www.mestohejnice.cz/dr-cs/1049-chram-navstiveni-panny-marie-hejnice.html>

Hejnice

⁹ Mechanická tkalcovna, třípatrová rozlehlá továrna v centru Hejnic poblíž kláštera byla založená roku 1874 bratry Franzem, Antonem a Eduardem Fritschovými pod jménem jejich otce, Franze Fritsche (1818 – 1910). Koncem 19. století tkalcovna zaměstnávala až tisíce pracovníků, během 1. světové války vyráběla látky na uniformy. V roce 1935 v důsledku hospodářské krize ukončila provoz. Po válce byla výroba obnovena pod n. p. České vlnářské závody, později Textilana Liberec.

¹⁰ Františkánský klášter Hejnice s bazilikou Navštívení Panny Marie je národní kulturní památkou České republiky.

Chrastava 50°49'07.48''N, 014°58'05.80''E

¹¹<http://www.industrialnitopografie.cz/karta.php?zaznam=V008326>

¹²<http://www.industrialnitopografie.cz/karta.php?zaznam=V008326>

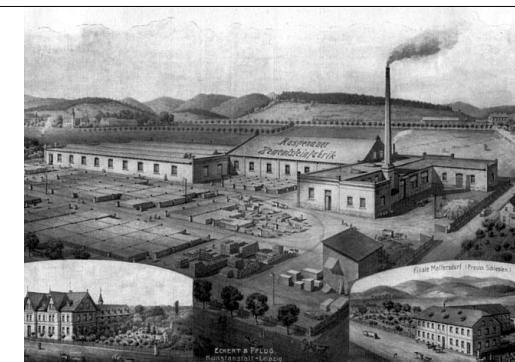
Chrastava

¹¹ Přádělna vlny, Anton Jäger, v roce 1867 provedl přestavbu mlýna na továrnu. Bohužel továrna byla v roce 2014 zbourána.

¹² Kostel sv. Vavřince byl vystavěn koncem 19. století, se hřbitovem a dnes u fary kostela je Domov pokojného stáří sv. Vavřince.

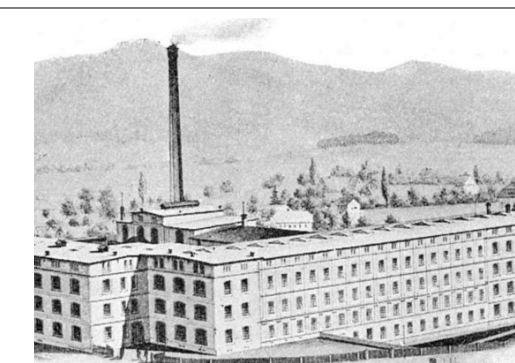
10| Fotografie Kostel Nanebevzetí Panny Marie počátek 20.století v neobarokním stylu

11| Fotografie Továrna na cementové zboží, Fr. J. Schwarz
1849. vznik původní sklářské huti, 1854. rozšíření huti, 1882-1925 přístavby

12| Fotografie Bazilika Navštívení Panny Marie 14.stol. potní kostel, 1692. založení kláštera

13| Fotografie Mechanické tkalcovny I. 1775. vznik hutě, 1904. stavba sklárny

14| Fotografie Kostela sv. Vavřince 1866-1868 vystavěn v pseudogotickém stylu se hřbitovem

15| Fotografie Přádělna vlny, Antona Jägra 1867. přestavěn mlýn na továrnu

FILOSOFIE PROJEKTU

Myšlenky na pozadí

¹ Loučka, M. (2021).
Rozhovor, s ředitelem Paliativního Centra v Praze ve Vínohradech, na téma paliativní péče v ČR [8]

Poetika pomíjivosti v rámci urbánní struktury města.

„ --nepřidávají se dny k životu, ale život ke dnům.“ // Martin Loučka

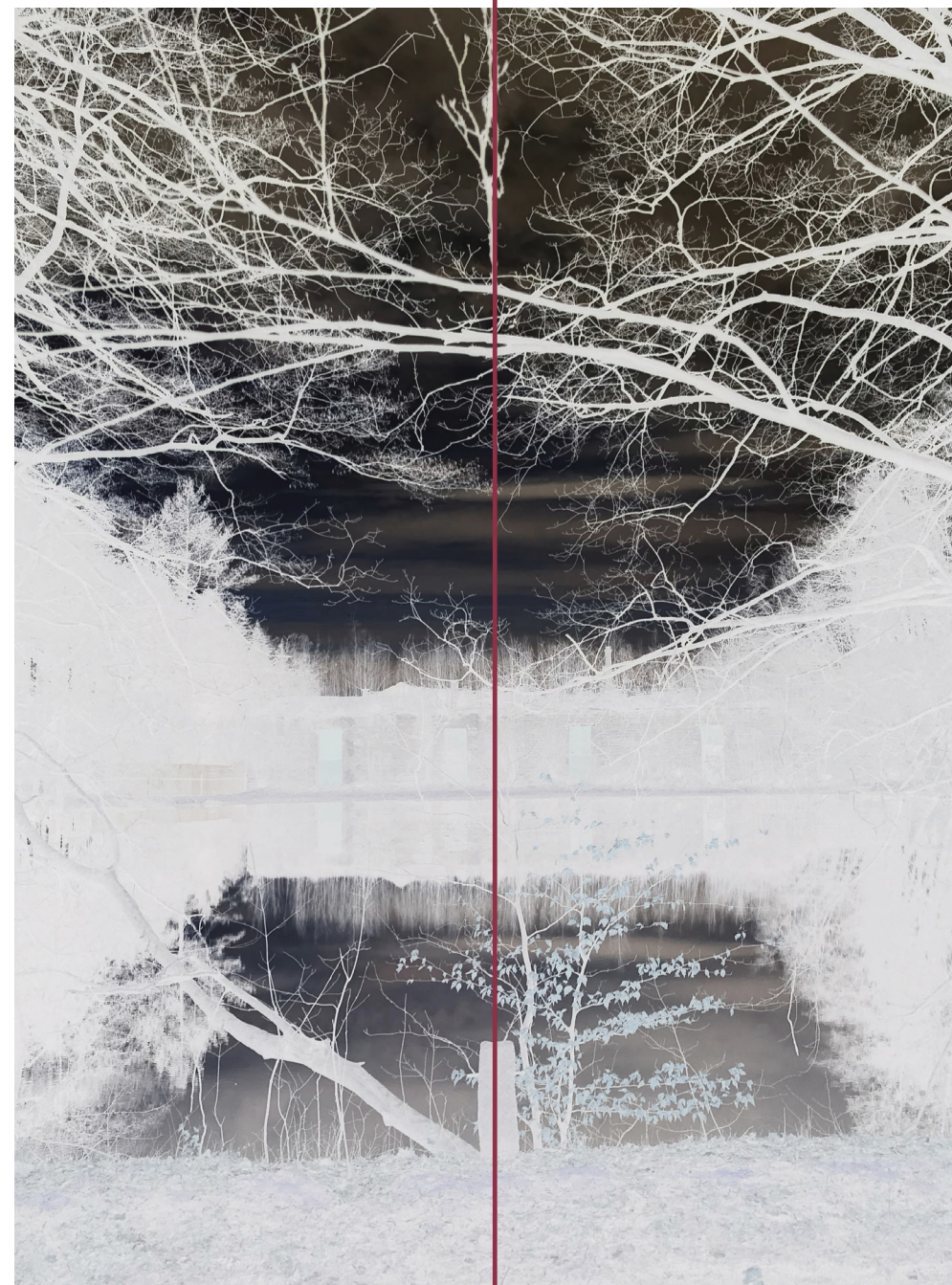
Téma smrti je v dnešní sekulární společnosti vytlačeno až na samý okraj. Skoro se dá říci, že je považováno za tabu téma, na které si nikdo raději ani nevzpomene. Natož pak o něm veřejně diskutovat. Celkově západoevropská tendence a přístup ke smrti je popření a strach. To nejsou příjemní průvodci života, a proto myšlenky pojící se s tímto tématem byly společností odsunuty a ponechány vlatnímu osudu.

Tento fenomén je však nezdravý a zanechává nás nepřipravené. Setkání se smrtelností pak většinou přichází znenadání a my nevíme, jak reagovat, natož jak ji uchopit, a připuštění si vlastní smrtelnosti je už jen třesínka na dortu. Smrt nás povětšinou poprvé zastihne v okamžiku, kdy z řad našich starších příbuzných někdo dospěje do terminálního stadia života, a my tak dostaneme první ránu, přímo do čela.

Každý den je několika desítkám lidí diagnostikováno smrtelné onemocnění. Ať už danému člověku zbývají týdny či má před sebou ještě několik let, každému z nich nastává velmi těžké období plné rozhodování, nesnadných rozhovorů ať už s rodinou či pojišťovnou. Jak z pohledu pragmatického i filozofického, spojeno s tímto okamžikem, není to rozhodně jednoduchá situace. Právě v tomto momentě přichází na scénu paliativní péče, která se snaží usnadnit tyto chvíle jak pacientovi, tak i jeho rodině.

Umírání je nedílná součást života. Poskytnutí důstojnosti a podpory, i přes selhávání těla při každodennostech. Naděje a láska. Spojení, pomoc i samostatnost při rozhodování. Podpora nejen pro pacienta samotného, nýbrž pro všechny kolem něj. Podpora, to nejen fyzická, ale i duševního a duchovního charakteru jsou nezbytnou součástí. S tímto vším a dalším pak pomáhá paliativní péče, která může mít spoustu podob, ale určitě by měla být nedílnou součástí našeho povědomí a života.

Většina lidí naší české společnosti se smrti děsí a neví, jak na ni reagovat. Manifest tohoto projektu je proto upozorněním a osvětou tohoto tématu. Jeho vsazení do běžného života a kontextu města. Snahou o přijetí a ukotvení tohoto fenoménu do vnímání lidí. Že umírání nemusí být děsivé, ale pojaté jako oslava a důstojnost života.

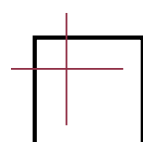

16 | Fotografie Odrazu nebe v rybníce

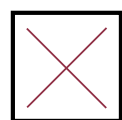
METODIKA

Postup práce a řazení kapitol

Místo bývalého jabloneckého pivovaru je velmi kontroverzní, a tak jsem k němu i přistupovala při jeho řešení. Hledání postoje k tomuto rozsáhlému areálu bylo velmi obtížné, ale nechala jsem se vést instinktem vyplývajícím z autenticity, polohy místa a potřebou jeho vyplnění relevantní funkcí, která by takovému místu mohla náležet. Kloubení tradice průmyslového dědictví severních Čech, prostředí tajemných lesů Jizerských hor a nutností osvěty tématu smrtelnosti, které v dnešní době je více než na místě, byly jasnými ukazateli směru, kterým se projekt ubírá.

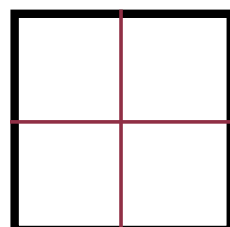
Předmluva Uchopení a pojednání projektu je řazeno do kapitol dle postupu jeho procesu. Jako první přichází část, která pomáhá projekt ukotvit do jeho prostředí, zhmotňuje filozofii a představuje možnosti, které práce dále rozvíjí a o kterých pojednává.

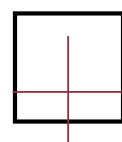
Analýza Druhá část je pragmatického charakteru a sestává se z analýzy prostředí. Je postavena na faktech, která udávají urbanistický směr návrhu a jeho fungování v návaznosti na městské a krajinné prostředí.

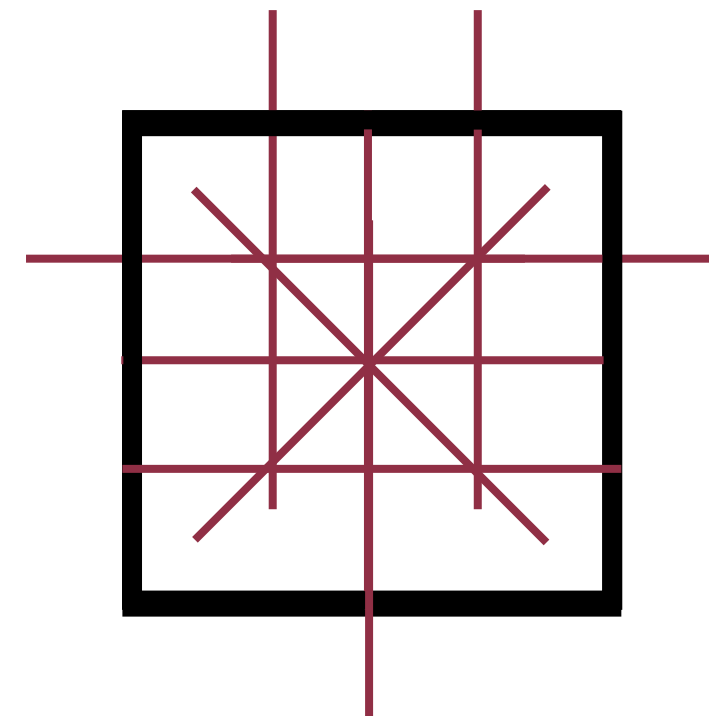
Interpretace Třetím oddílem je interpretace předchozích kapitol jež vede k výstupu konečného charakteru návrhu.

Návrh Kapitola čtyři se zabývá samotným návrhem, komplexním přístupem a fázováním architektonické studie.

Reflexe Závěrečná část pak hodnotí celý proces a postoj návrhu vůči budoucnosti a obzornosti v dnešní společnosti a aktuálních trendech.

Smrt továrny nahrazena nadějí a životem před prahem smrti člověka.

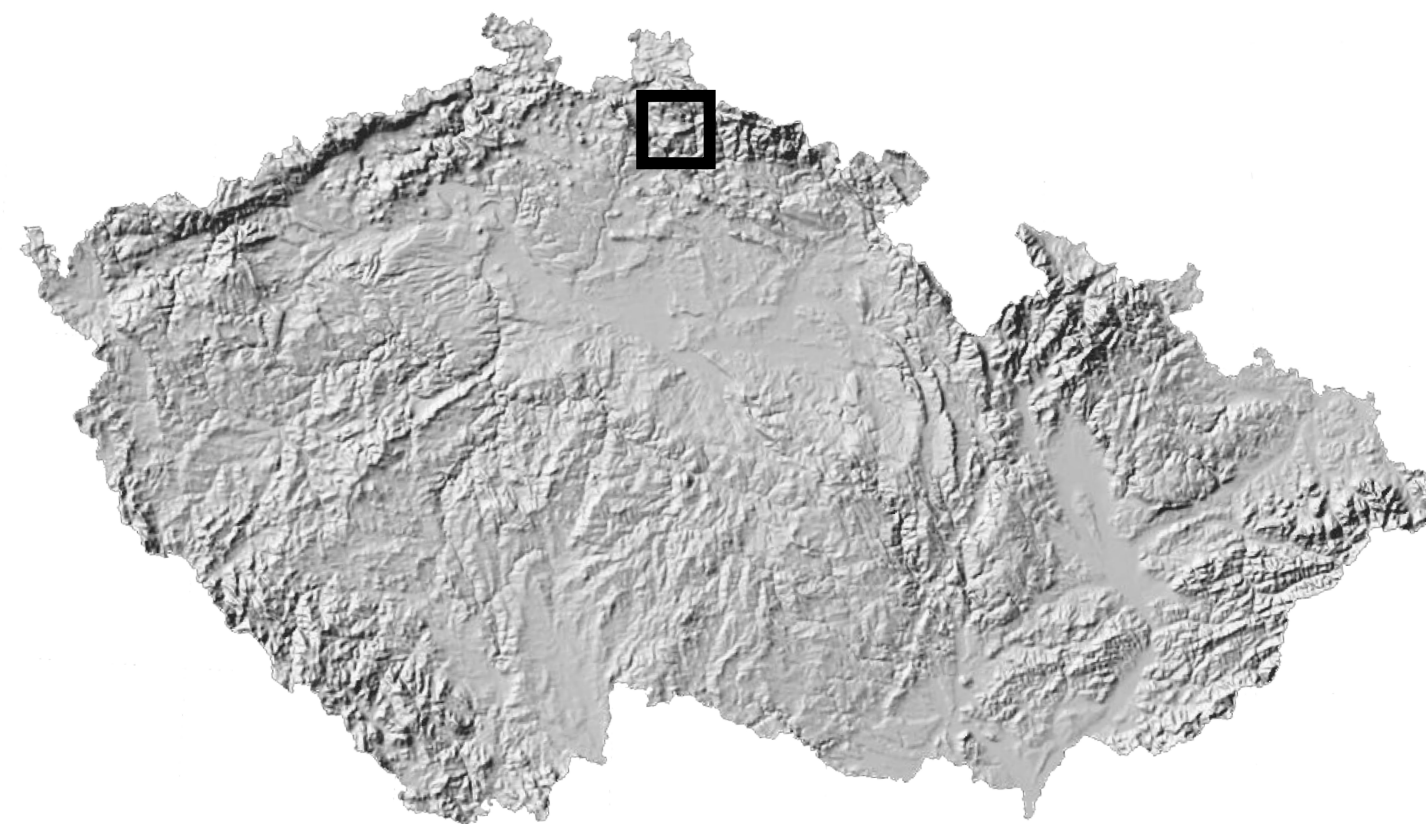
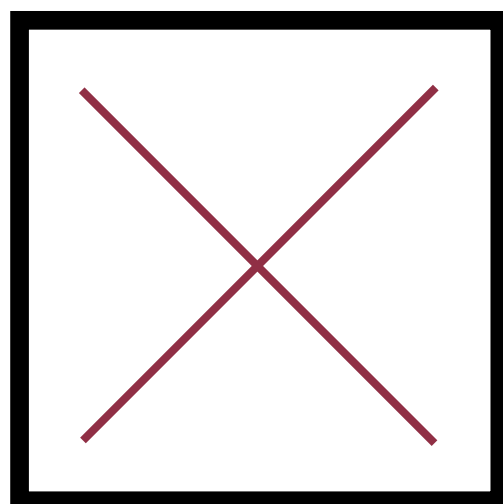
„ --jedinou jistotou je vědomí nejistoty.“ // Milan Kundera

Vazba projektu ke kontextu místa je definována z několika různých pohledů. Jednak z náhledu urbánního, krajinného prostředí a její návaznosti na město. Za druhé z pohledu historického. Jak dřívější činnost může či nemůže ovlivnit funkci stávající a především funkci budoucí, v rámci nového pojetí prostoru. Jak se tyto vhledy navzájem protínají a hledání jejich správné interpretace.

A N A L Ý Z A

Detekování prostoru
v kontextu, obraz lokality.

17 | Pohled na střed Jablonce nad Nisou

KONTEXT

Porozumění situace místa

Město Jablonec nad Nisou

--perla severních Čech nebo jen dávno zapomenutý skvost?

Jablonec nad Nisou je městem proslaveným pro svou výrobu skla a bižuterie. Avšak tato tradice bohužel pomalu upadá v zapomnění a nyní je jen pouhou matnou vzpomínkou své tehdejší slávy a bohatosti. V dnešní době je Jablonec znám spíše pro svou bohatou nabídku prostředí pro sportovní vyžití a s ním spojenou rekreací. Především je tak dáno jeho umístění m. Rozkládá se na úpatí Jizerských hor, pro které je Jablonec vstupní branou. Město je tak charakterizováno výraznými výškovými rozdíly, které jasně udávají i jeho vnitřní členění a prostorovou artikulaci.

Město se skládá z osmi místních částí, které jsou všechny napojeny na centrum. Střed Jablonce je zasazen do prudkého svahu, který je dělen třemi úrovněmi, do kterých jsou zasazena tři náměstí. Horní náměstí je největší a definováno umístěním rozložitého římskokatolického kostela Nejsvětějšího Srdce Páně, vybudovaným 1930–1932 jabloneckým rodákem architektem Josefem Zásche. Střední náměstí, nazývané Mírové, je artikulováno Novou Městskou radnicí od Karla Wintera, postavenou 193 – 1933. Funkcionalistická budova s prvky konstruktivismu a neoklasicismu je ikonou centra. Dolní náměstí se pyšní Staroměstskou radnicí vybudovanou krátce po povýšení Jablonce na město, v letech 1867– 1869. Tato náměstí jsou hlavní dějovou tepnou centra a na ni jsou napojena další významná místa a stavby (kostel sv. Anny, kostel Dr. Farského).

JABLONEC n/N V ČÍSLECH

50°43'40", 15°10'12"
Česká republika

kraj > Liberecký kraj
okres> Jablonec nad Nisou
město> Jablonec nad Nisou
část > Vrkoslavice

CELKOVÉ ÚDAJE

obyvatelé	> 45 802 (2019)
území	> 31,39 km ²
nadmoř.výška	> 475 m. n. m.
počet domů	> 5 403 (2011)
řeka	> Nisa

ÚDAJE VRKOSLAVICE

obyvatelé	> 1 463 (2011)
území	> 4,10 km ²
nadmoř.výška	> 620 m. n. m.
počet domů	> 394 (2011)
řeka	> Nisa

https://cs.wikipedia.org/wiki/Jablonec_nad_Nisou
[2021-04-15]

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Vrkoslavice>
[2021-04-15]

Vrkoslavice.

ÚDAJE VRKOSLAVICE

obyvatelé	> 1 463 (2011)
území	> 4,10 km ²
nadmoř.výška	> 620 m. n. m.
počet domů	> 394 (2011)
voda	> piv. rybníky

1

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Vrkoslavice>
[2021-04-15]

Areál bývalého pivovaru v Jablonci, místo projektu, se nachází ve strmém svahu při ulici Pražská. Přímo na rozhraní výjezdu z centra Jablonce do jeho části Vrkoslavice, bývalé samostatné obce, která vznikla jako zastávka při obchodní stezce ze Železného Brodu do Jablonce nad Nisou a dále do hor. Osada, jako samostatná doložena od počátku 17. století, v německých pramenech a na mapách figuruje pod názvem Seidenschwanz. Od roku 1962 je obec spojena s Jabloncem nad Nisou, čemuž je tak dodnes.¹

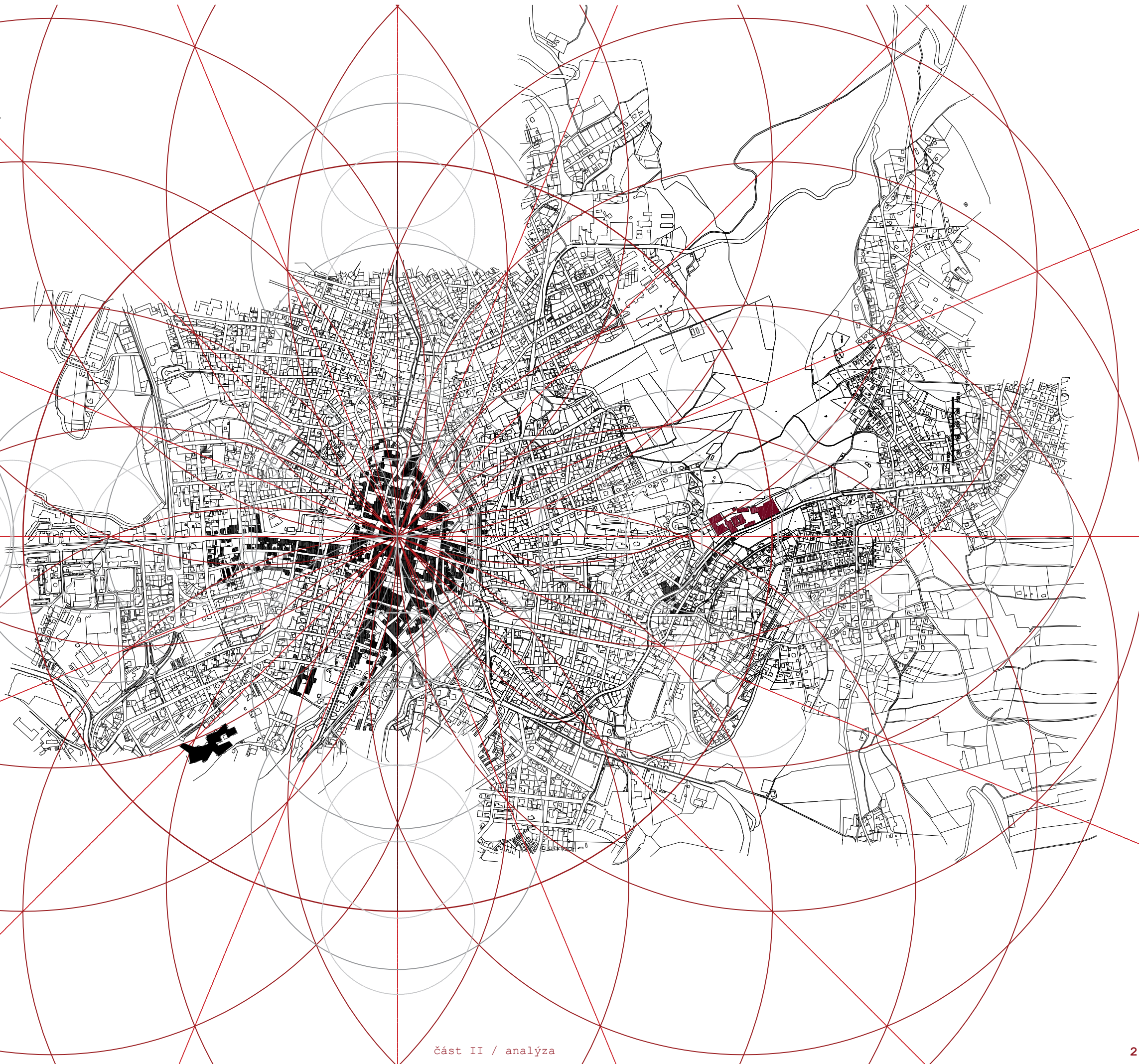
V kontextu by se dalo tvrdit, že pivovar leží na několikero rozhraních. Jedním z nich je již zmíněný přechod obce do jedné z jejích částí. Druhým pak je urbánní přechod města do krajiny. Pivovar totiž leží mezi dvěma lesy pokrytými kopci, od centra nalevo je Bártlův vrch, napravo pak vrcholek s rozhlednou Petřín. Ve středu tak dochází k zajímavému napětí a komunikaci těchto dvou kopců. Třetí rozhraní je definováno na několika úrovních. První je hrana mezi areálem a pivovarskými rybníky, další je na úrovni závěru areálu definováno velkou budovou s hodinami. Třetí úroveň je střední vstup mezi budovami, čtvrtou pak vstup skrz alej k hlavní budově pivovaru.

18 | Historick7 pohled na Vrkoslavice

Jablonec nad Nisou.

Těžiště města leží v jeho středu, na středním náměstí, jež je stanoveno jako východisko či srdce geometrie zvolené k pochopení vztahů a prostorové identifikaci města k místu. Jejím základem je kruh o perimetru vyplývající z průměru města samotného. Na něj jsou navázány osy, které jsou stanoveny hlavními potoky cest z obce a jeho přiléhajícím terénu. Touto analýzou byla hledána identita místa bývalého pivovaru ve vztahu k Jablonci nad Nisou, jeho komunikaci s ním a styčnými místy města (těmi jsou kostely, školy, radnice, knihovna, nemocnice, atd.).

VRKOŠLAVICE

SITUAČNÍ VÝKRES ŠIRŠÍCH VZTAHŮ
A3 / M 1:2000

Aktuální stav areálu.

01| alej k pivovaru

02| hlavní fasáda pivovaru

03| hlavní budova

04| pod hlavním objektem

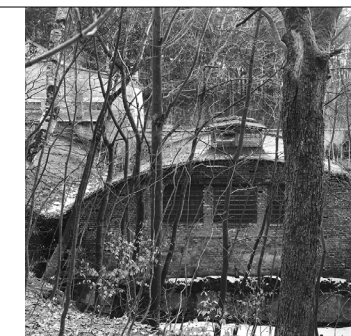
05| od pivovaru k hl. budově

06| pohled z lesa

07| hl. budova ze zadu

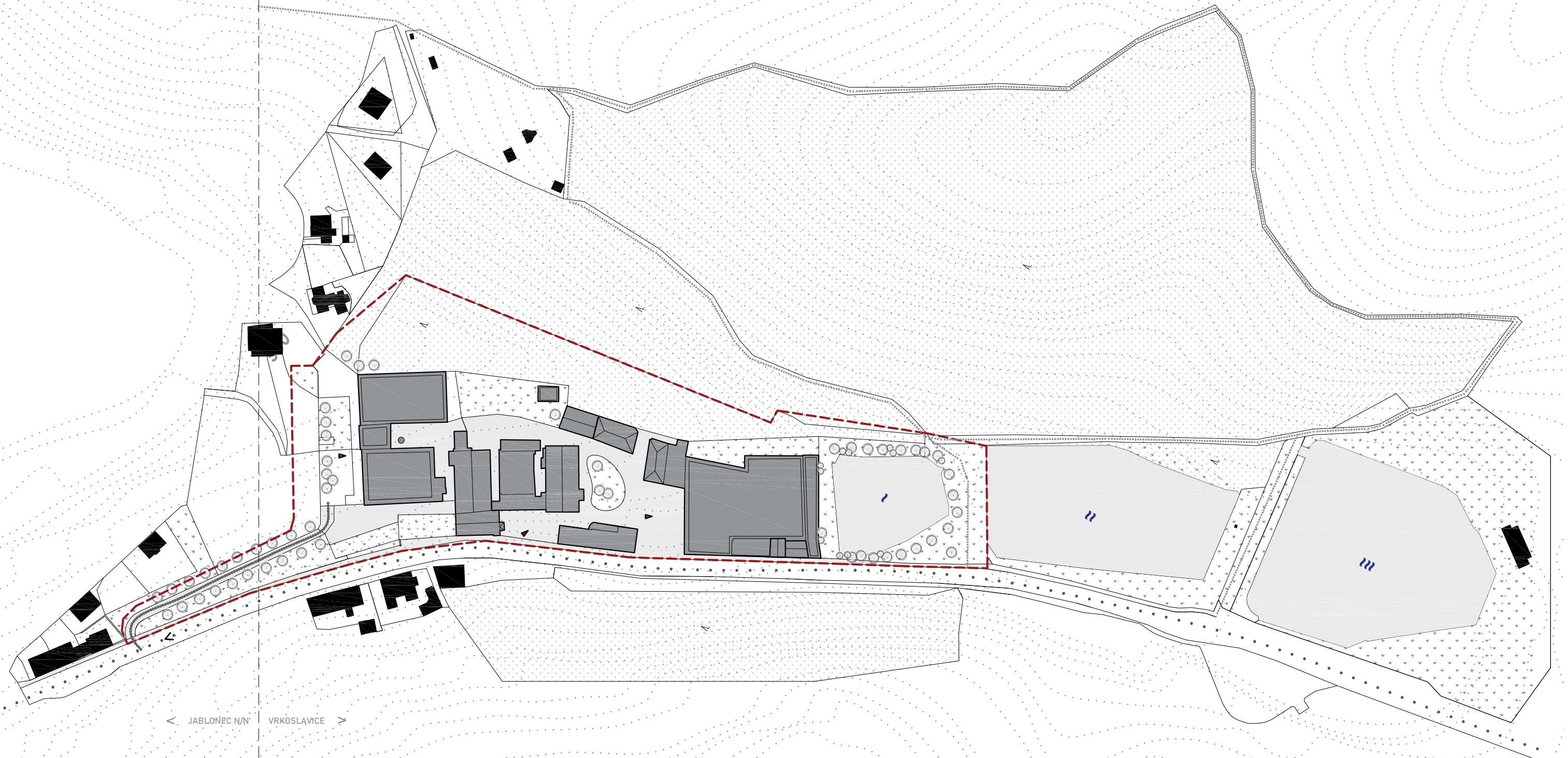

08| zadní část hl. budovy

09| pivovarský rybník

Situační výkres aktuálních dopravních vztahů.

- hlavní ulice směr centrum Jablonce n/N
- přístupová cesta k hl. budově pivovaru
- javorová alej vysázená 1906.
- vstupy / vjezdy

- pěší / turistická cesta okolo Bártlova vrchu
- dělicí hranice Jablonce a část Vrkoslavice
- zpevněný, pojízdný povrch.
- nezpevněný, travnatý povrch

- hranice areálu býv. pivovaru
- budovy býv. pivovaru
- budovy

BÝV. PIVOVAR

DOPRAVNÍ SITUACE AREÁLU
A3 / M.1:2000

	
<p>S</p> <ul style="list-style-type: none"> . klidné místo . veliký potenciál . jasně morfologicky vymezené území . napojení na urbánní strukturu města <p>O</p> <ul style="list-style-type: none"> . silná identita místa . pivovarské rybníky . zpřístupnění areálu veřejnosti . využití napojení na les 	<p>W</p> <ul style="list-style-type: none"> . rušná silnice podél areálu . uzavřený areál . momentálně špatně přístupný <p>T</p> <ul style="list-style-type: none"> . monofunkčnost oblasti . chátrající budovy . špatný stav konstrukcí . provoz ze silnice
	

SWOT analýza.

Lokace pivovaru je velice unikátní, jedná údolní podlouhlou dormu pozemku s velkým, strmým sklonem, který nabízí jak spoustu výhod, tak i nevýhod. Umístění mezi dvěma kopci s lesním porostem a linoucí se silnice podél areálu pak dodávají bývalému pivovaru určitý charakter, jež na jedné straně dominuje a na druhé splývá se svým prostředím.

19 | Pohled na pivovar od lesa

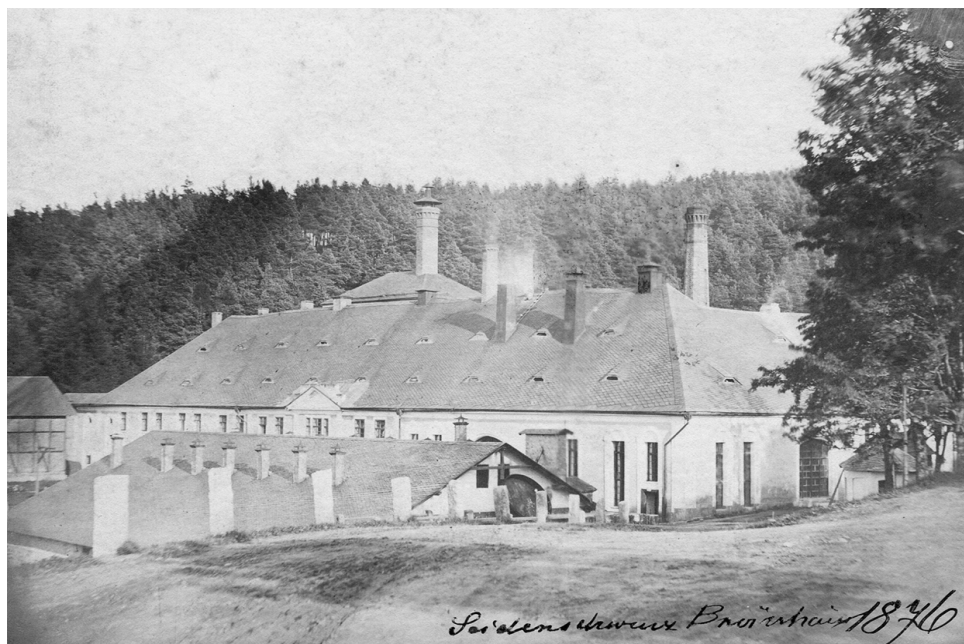
HISTORIE

Pivovar Jablonecka

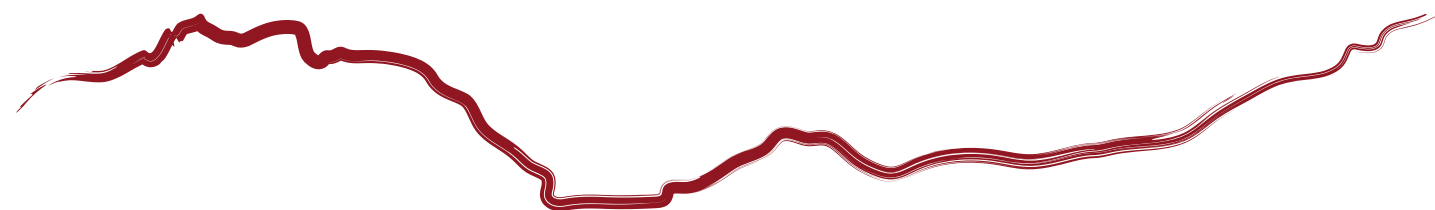
text a informace převzaty z:
<http://pivovary.info/historie/ij/jablonec.htm>
[2021-04-15]

Pivovar v Jablonci nad Nisou byl založen roku 1833 (některé prameny pak uvádí až rok 1835) majitelem maloskalského panství statkářem Johannem Römischem. Na svou dobu se jednalo o velmi moderní provozovnu, ve které se koncem 19. století vyprodukovalo až 70 000 hl piva ročně. Areál pivovaru měl varny pro 3 várky 100 hl denně, dále sladovnu, chladírnu se dvěma chladicími boxy a zavlažovacím chladičem, sklep se skladištěm pro 18 000 hl piva, bednářství a kovářskou dílnu. V letech 1882 až 1889 byly ve Vrkoslavicích nad pivovarem založeny tři rybníky, zejména pro potřeby pivovaru. V zimních měsících se zde těžil led. Na posledním, horním rybníku bylo v roce 1922 otevřeno veřejné koupaliště.

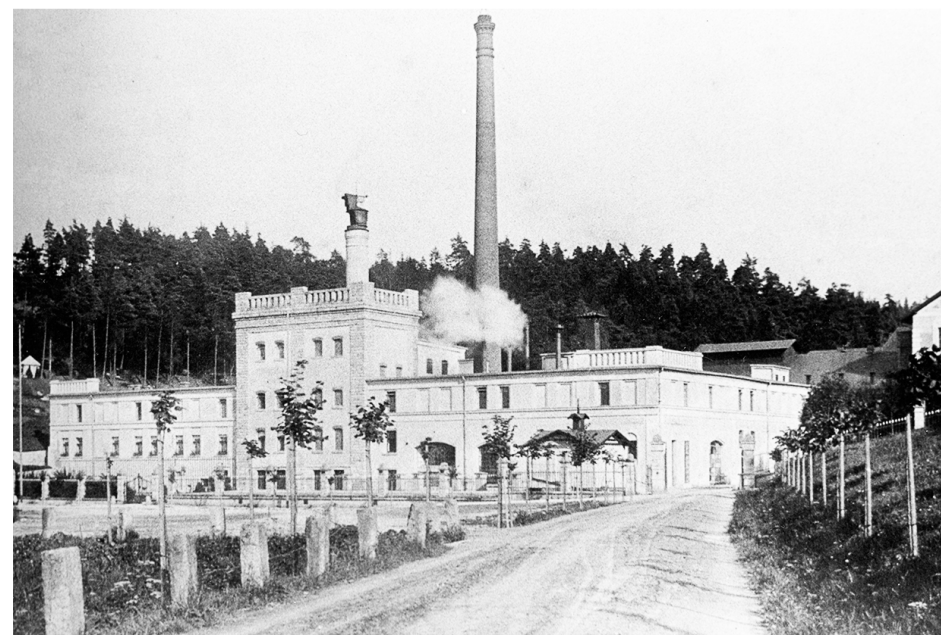
V roce 1905 vypukl v areálu ničivý požár, který byl údajně zapříčiněn neopatrnou manipulací jednoho z dělníků. Ovšem již v roce 1906 byl pivovar na původních základech znovu postaven a navíc rozšířen. Později přešel pivovar do majetku svobodného pána Ludwiga von Oppenheimer a poté do společnosti vstoupili vídeňští průmyslníci v čele s Johannem Medingerem a svobodným pánem baronem Adolfem von Bachofen. V roce 1908 se akciová společnost Pivovar Medinger sloučila po složitých jednáních se společností Liberecké pivovary a sladovny Theodor Frank ve Vratislavicích a 31. srpna 1908 vznikla nová, ale velmi silná společnost Liberecko – Vratislavická a Jablonecké pivovary.

20 | Pivovar 41 let po stavbě

21 | Pivovar před požárem

22 | Pivovar po požáru 1906.

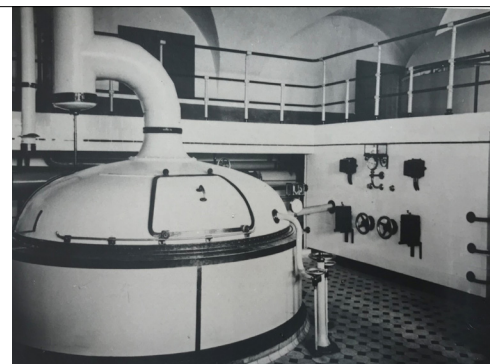
Prvním ředitelem této společnosti se stal Dr. Julius Roesler. O jeho schopnostech vypovídá určitě i fakt, že ředitelem prosperující společnosti byl celých 37 let až do podzimu 1945, kdy byl odsunut do Rakouska. První světová válka znamenala útlum výroby. V roce 1917 poklesl výstav jen na 16 000 hl. Po vzniku Československa začal podnik opět prosperovat, byl modernizován a v roce 1929 výstav překročil hranici 100 000 hl. Hospodářská krize a následně druhá světová válka zastavila rozvoj pivovaru. Přesto zůstal provoz po roce 1945 velmi moderní. Spolu s vratislavickým byl čtvrtý největší pivovarem v zemi (po Plzni, Smíchovu a Velkých Popovicích). Akciová společnost byla zrušena a jablonecký pivovar přešel do národní správy.

Po únorovém převratu v roce 1948 vznikl ze společnosti Liberecko - Vratislavické a Jablonecké pivovary národní podnik Severočeské pivovary, jehož ředitelem byl jmenován Josef Starý. Přes problémy poválečné doby patřil jablonecký provoz k velmi moderním a jen v samotném Jablonci činila roční produkce až 140 000 hektolitrů piva ročně. O jeho světovosti svědčí například i fakt, že láhev vyhlášeného Jabloneckého Jantaru najdete ještě dnes v muzeu piva v Kodani mezi více jak 13 000 lahvelemi z celého světa. Poptávka po jabloneckém pivu rostla, investice do technologie však nepřicházely. Postupem času stroje stárly, neustále však musely produkovat naplánované hektolitry piva. Pivovar se dostal několikrát na pokraj kolapsu. V roce 1981 se dokonce uvažovalo o ukončení výroby. Nakonec však bylo rozhodnuto o rekonstrukci. Novou nerezovou varnu dodal Strojbal Pacov. V roce 1986 došlo k modernizaci chlazení - byly dodány chladicí věže a nové rozvody. Ležácký sklep se dočkal rozšíření o 6-7 000 hl.

Pivovar byl uzavřen v roce 1991.

23| Těžba ledu pro pivovar

24| Varna ve sladovně
pivovar 1935.

25| Budova od silnice
pivovar 1935.

26| Plnárna
pivovar 1935.

27| Vnitřní budovy areálu
pivovar 1935.

28| Konstrukce uvnitř areálu
pivovar 1935.

29| Vnitřní budovy areálu
pivovar 1935.

GENIUS LOCI

Tajuplnost sudetského pivovaru

Cihlový komín. Zrzavě tyčící se nad panoramatem lesa. Dominanta vévodící scénérii. Kontrast lesa a klidnou hladinou rybníka, která se něžně dotýká vzrostlých stromů okolo. Mohutné kamenné sloupky brány, zbytky sázené dlažby ze žulových kostek, zarostlá alej, jejíž vzrostlé neudržované javory lemují vstupní cestu k hlavní budově pivovaru.

Ztemnělý les a šumící listí. Výhledem jest překrásná mez.

Rybníky splývají s krajinou, jen hladina leskne se s každým sluněním odrazem, který zpřítomňuje jejich pozici. Kamenná zeď lemující hranu rybníka, protkaná vzorcem červených metalových dveří. Ty jsou jak ikona, vystoupení svěží.

Vše obemknuto lesy v údolí strmém, výhled na jizerkohorský fenomén.

Místo zapomeno a utopeno v čase, na povrch chce vniknout zase.

30 | Pohled z lesa na rybník a zadní budovy

31 | Předěl, mezi rybníkem a zemí

Překračujeme dnem i nocí,
na pokrajích vlastní moci.
Spočinout na prahu nebe,
co mě čeká ptám se sebe.
Co je pro mne, život, bytí,
umírání, snění, kvítí.
Strastí plnou hlavu mám,
co mě čeká, to se ptám.
Sečtělí starci radí ať dýchám,
že nebe se tím dotýkám.
Však mně dech tane na jazyku a dusí,
dusí mě v tom samém okamžiku.
Neboj se ničeho, naděje vždy jest,
v očích planou ti miliony hvězd.
Žij a užívej ten čas co zbývá,
za okny rosa se skrývá.
Lesy jak voní, já je cítím.
Vítr se honí, já v duchu s ním.
Hle!
Sluneční svit dere se skrz jasných mraků,
tak dojde smíření, můj milý brachu.

Elementy pravdy

- autor práce // NŽ; 05/21

KOŠATÉ STROMY ALEJÍ

CIHLOVÝ KOMÍN

oprýskaná omítka

červená cihla

klenuté budovy ledáren

strmý svah lesa

ČERVENÝ PLECH

vodní odraz

železná konstrukce

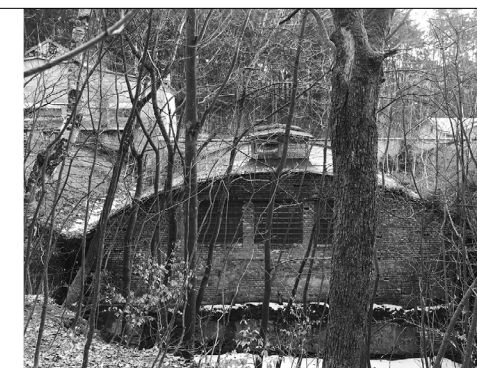
žulový kámen

resurekce

32| Druhý požár pivovaru, již po rekonstrukci 1906.

Pivovar několikrát vyhořel a vždy byl vzkříšen z popela.

33| Fotografie budov pivovaru od lesa
2021, bývalé ledárny, ze sbírky autora

34| Fotografie konce aleje a hlavní budovy pivovaru
2021, ze sbírky autora

35| Fotografie z lesa na zadní část pivovaru
2021, ze sbírky autora

KONTEXT NÁPLNĚ

Paliativní péče na Jablonecku

Maggie's, (2009).
Maggie's Architecture and Landscape brief. Maggie's Keswick Jencks Cancer Caring Trust (Maggie's) registered charity, No. SC024414 [8]

Marie Sovadinová, (04/2021).
Rozhovor se zakladatelkou domácího hospice Jordán v Táboře

Martin Loučka, (05/2021).
Rozhovor s ředitelem Paliativního centra v Praze, Vinohrady

Verderber, S. (2013).
Residential Hospice environments: evidence based architectural and landscape design considerations, University of Toronto, Canada [8]

Paliativní péče

--co to znamená a jaké jsou k ní přístupy?

Je to péče, která se zabývá přístupem k lidem s diagnózou smrtelného onemocnění. Dá se rozdělit na obecnou, pokrývající běžný postup a komunikací, které se pojí s tímto choulostivým momentem, a které by měli zvládat nejen všichni lékaři, ale i například pracovníci v domovech pro seniory. Druhým typem paliativní péče je takzvaně specializovaná, ta pokrývá multidisciplinární tým, který se zabývá všemi stadii fyzické, psychické i duševní rovnováhy pacienta a snaží se poskytnout důstojné dožití v co nejpříjemnějších podmínkách. To jest hlavní účel.

Po diagnostice a ukončení kauzální léčby pacient již nemusí být v nemocnici, respektive už ani nemůže být hospitalizován na akutním lůžku, většinou z kapacitních limitů. Řeší tedy co dál. V ideálním případě nastává odchod pacienta domů a starost o pacienta rodinou. Avšak i tento případ vyžaduje zastoupení určité části paliativní péče. Jednak nabídnutí pomoci multidisciplinárního týmu, v podobě psychologických, sociálních či duchovních konzultací, a to nejen jak pro pacienta samotného, tak i pro rodinu a jeho nejbližší, jež jsou pacientovou diagnózou zasaženi stejně, někdy i vyžadují mnohem větší péči než pacient samotný. Druhák takzvaného mobilního, docházkového hospice, přičemž se jedná o poskytnutí zdravotnických pomůcek a materiálu, či občasnou výpomoc zdravotnického personálu při složitějších úkonech. Dále se zde nabízí poskytnutí takzvaného respitního pobytu, jenž zahrnuje možnost pobytu pacienta na určitou dobu, například během odjezdu rodinných příslušníků na dovolenou. Tento druh péče tak zajišťuje především podporu pro rodiny a postará se o pacienta v nepřítomnosti jejich pečovatelů.

V těch horších případech se o pacienta nemá, nemůže či nechce nikdo postarat a on řeší a hledá veškeré dostupné prostředky, jak tento stav řešit a dožít v důstojnosti a s kvalitou. V takových případech nastupuje výhled přestěhování takového pacienta do hospicového zařízení, kde mu bude poskytnut veškerý komfort a zázemí k dožití posledních týdnů, měsíců, ale i let. Vzhledem k časové neurčitosti takového pobytu je zapotřebí velmi jemného přístupu a umožnění co nejladší aklimatizace pacienta na nové prostředí. Tato lůžková část tedy zastupuje pocit domova a nabízí možnost veškerého komfortu v podobě soukromých prostorů, které umožňují například nastěhování si vlastního nábytku.

Paliativní péče v Libereckém kraji nyní zaštitěná jednak paliativním týmem v Krajské liberecké nemocnici, dále pak Hospicem Zdislava umístěním též v Liberci. Multidisciplinární tým i hospic je na dobré úrovni. Avšak i přesto se této péče nedostává všem. Může tak být způsobeno nevědomostí o dostupnosti této péče, tak i špatnou komunikací mezi ošetřujícím lékařem, praktickým lékařem a rodinou.

Úkolem, který si tento projekt stanovuje, tak není poskytnout tradiční hospicovou péči, ale zaměřuje se na alternativní, inovativní přístup spojený s komplexností celého tohoto tématu. Snaží se rozvíjet nové myšlenky a přístupy, které jsou na západě již v bujném rozvoji a řešeny i na jiných než basálních úrovních. Důležitý je mezigenerační přístup a lokace v centrech měst s otevřenými branami, takže každý je vítán, čímž je centrum obohaceno o nové podmínky a rozvoj komunitní společnosti urbánního prostředí. Jedním z hlavních důvodů zpracování tohoto tématu je šíření osvěty a nových postojů k této péči, a poskytnutí informací, které mohou změnit přístup a vzhled na toto téma v českém prostředí. Navrhované paliativní centrum nemá být čistě monofunkční záležitostí, ale má fungovat spíše jako otevřené komunitní centrum, které nabízí různé druhy služeb. Tímto přístupem by se mělo dosáhnout k propojení paliativního tématu s běžnými funkcemi a životem. Novým přístupem k umírání a edukací lidí. Centrum má tento fenomén podpořit, a to jak svou zvláštní lokací a decentralizací od nemocničního zařízení, tak i jeho architektonickou a filozofickou podobou.

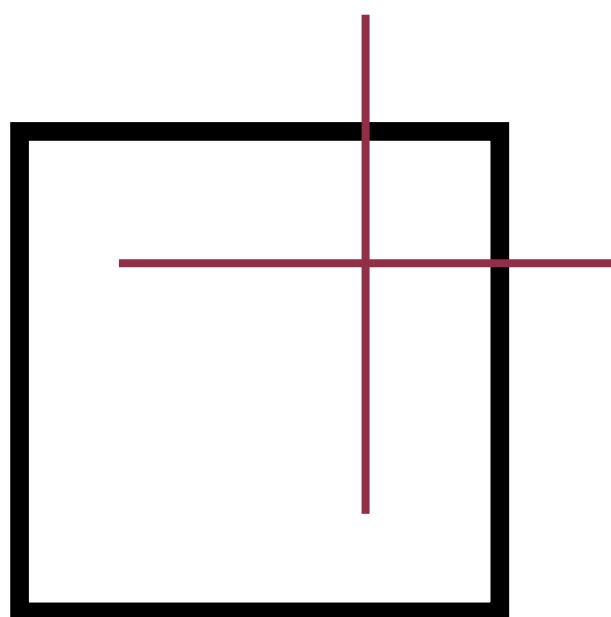
Martin Loučka, (05/2021).
Rozhovor s ředitelem Paliativního centra v Praze, Vinohrady

Verderber, S., Refuerzo, B.J. (2020)
Innovations in Hospice Architecture, Taylor & Francis Group, 2020. ProQuest Ebook Central, str. 43-45

INTERPRETACE

Individuální čtení
prostoru.

Znovuoživení.

--průmyslové architektury a smrti člověka.

Záměrem celého projektu je znovunalezení a připomínka místa, které je v myslích jabloneckých obyvatel již téměř zapomenuto. Chátrající objekty v krásném prostředí lesa a rybníků jsou jakýmsi škrábancem na jeho autentičnosti, který by měl návrh obrousit, zahladit a opět nalakovat. Hlavním prostorem k řešení je veliký areál bývalého pivovaru, který byl v minulosti velmi čirým prostředím. Dnes po něm zůstala jen vzpomínka v podobě poměrně navštěvovaných pivovarských rybníků, které jsou příjemným prostředím k procházkám lidí v okolí Vratislavic a v zimních měsících kluzišťem. Avšak i ty jsou dnes jen pouhým odleskem bývalé pestrosti dějů, které se pojily s fungováním tohoto areálu.

Interpretace těchto prostor a hledání nové náplně je poměrně těžká, avšak nová vize a proměna tohoto souboru budov je více než nezbytná a poskytuje relativně volnou ruku.

V přední části pivovaru se nachází budovy z počátku 20. století. Především stojí za zmínku stojící kamenná budova hlavní varny, ke které přísluší i komín, jež je svítícím majákem tohoto místa. Tato budova je naprostým skvostem průmyslové architektury, a proto si myslím, že by měla být citlivě rekonstruována, v nejlepším případě obnovena, alespoň částečně, původní funkce výroby zlatého moku. Tímto se však práce nezabývá, pouze teoreticky řeší možnosti, které se pojí s fungováním navrhovaných budov.

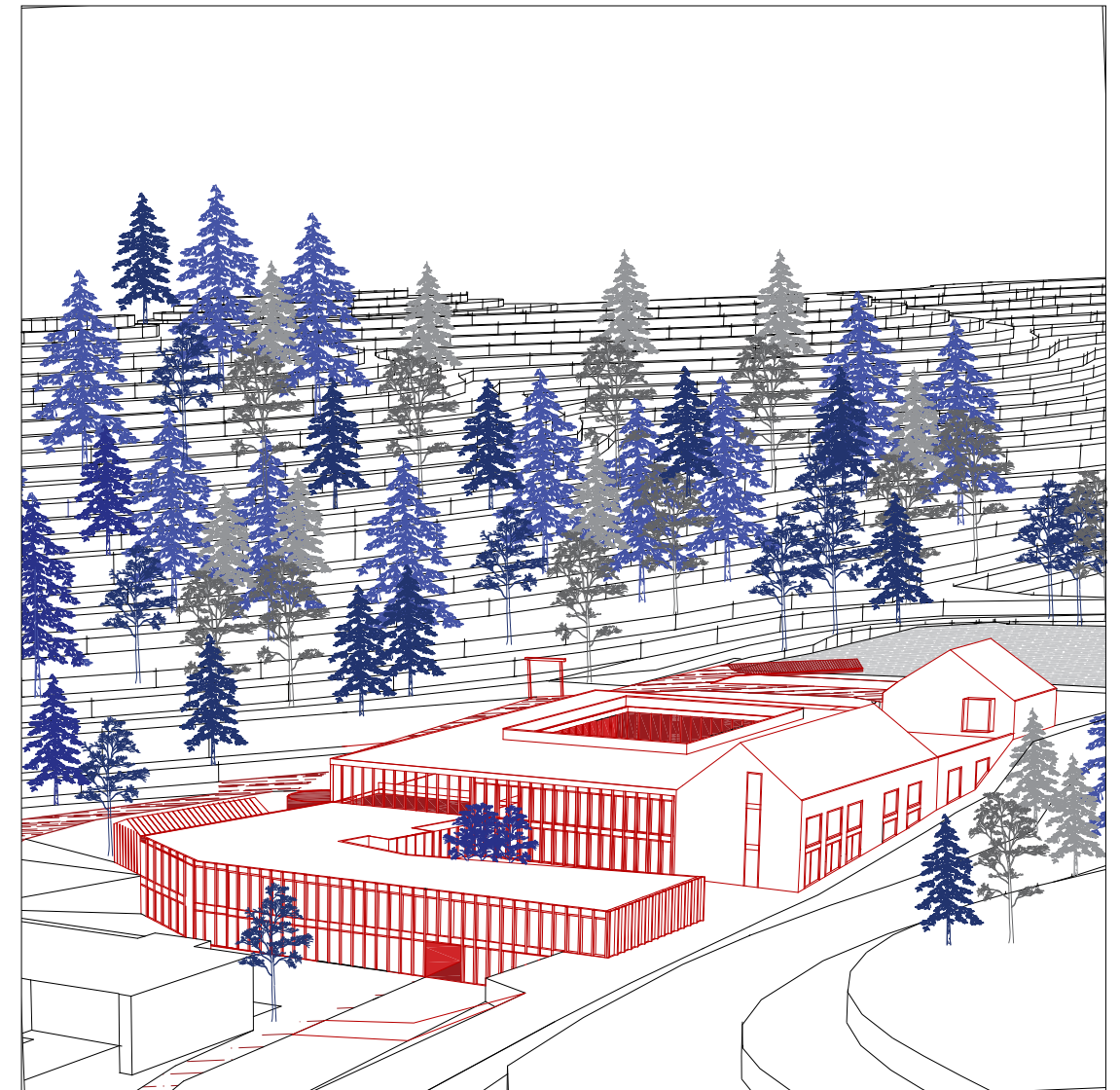
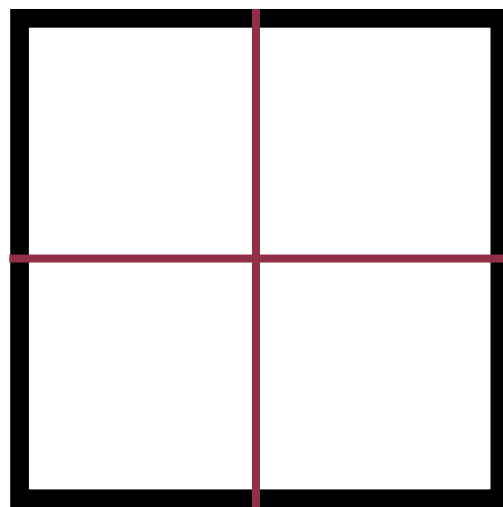
Když postupujeme dále do zadních částí, věci se začínají komplikovat, a to nejen relativně prudce se zdvihajícím svahem, nýbrž i rozmístěním a současným stavem budov.

Proto návrh uvažuje o kompletním zbourání a přestavbě celého závěru areálu. Stěžejním prvkem návrhu je zpřístupnit dnes oplocený komplex, dát mu novou funkci a hodnotu, a přitom zachovat autenticitu tohoto místa.

N Á V R H

Pojednání návrhu
s konkrétní řešení
situace.

KONCEPT

Náplň a idea projektu

Verderber, S., Refuerzo, B.J. (2020) Innovations in Hospice Architecture, Taylor & Francis Group, 2020. ProQuest Ebook Central, str. 43-45

Prožívání života a součást dění.

„ --bolest druhých nám pomáhá nést tu naši vlastní.“ // J. W. Goethe

Hlavním konceptem návrhu je reinterpretace stávající podoby rozpačitého souboru staveb, který vznikl postupnou dostavbou, do více otevřeného a přístupného místa, které by vytvořilo nové komunitní centrum a zázemí nových dějů.

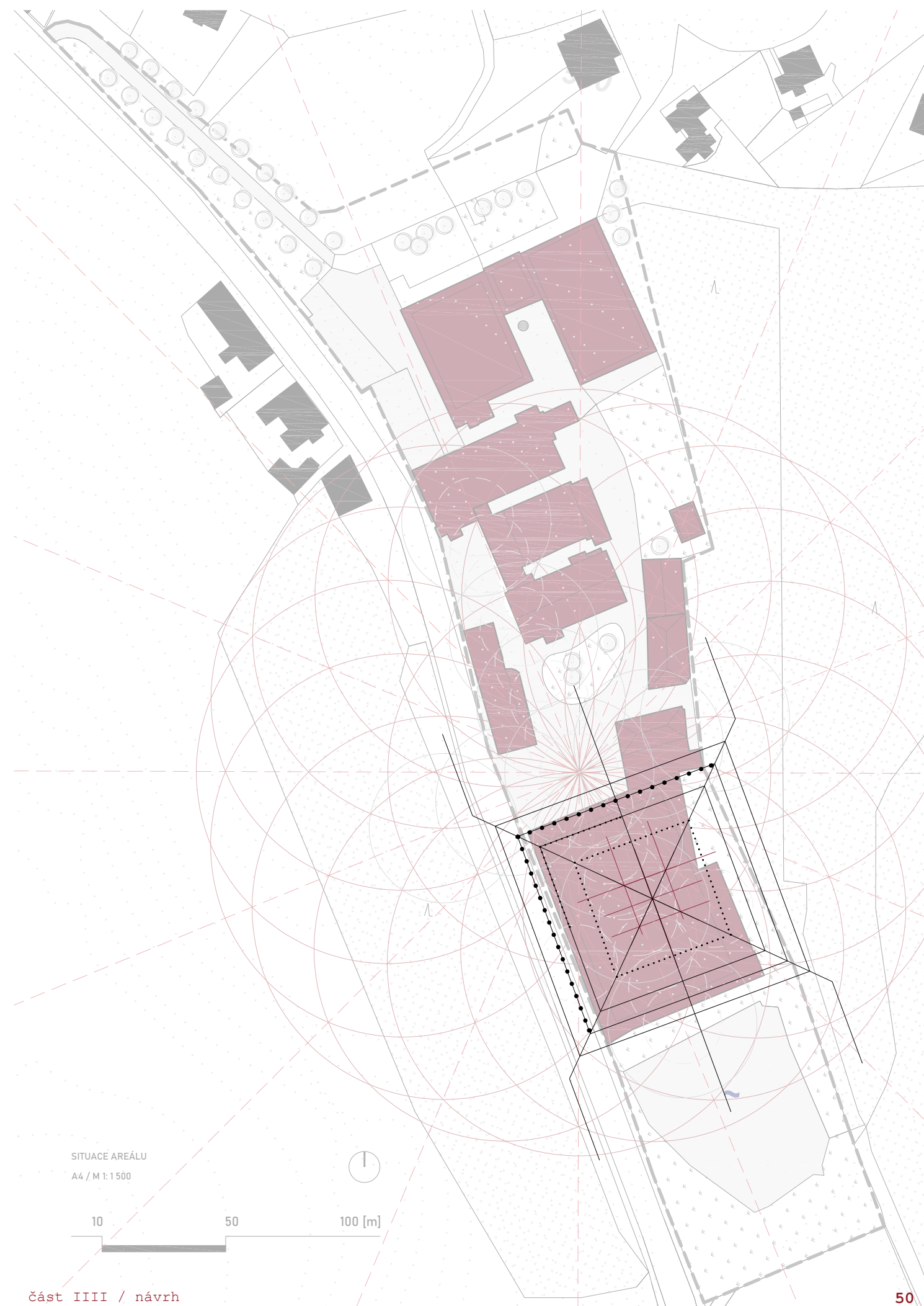
Myšlenka zbudování paliativního centra a šíření osvěty tohoto tématu byla hlavním hnacím motorem celé proměny a vázala se ni i volba vhodné lokality. Pro správné fungování těchto prostor a jeho návazností je naprosto kruciólní správné umístění a vztah zvolený k dalším prostorám.

Koncept prověřuje jak prostorové, tak i funkční možnosti umístění paliativního centra, pro které je nanejvýš důležité správnost a vztah těchto rozhodnutí. Přesněji se jedná o umístění lůžkové části – residenčního hospice, denního stacionáře, ambulance s mobilním hospicem. Všechny typy poskytování paliativní péče jsou shluklé na jednom místě, které jsou navíc promíchány s dalšími funkcemi, jež přísluší k multifunkčnosti řešeného prostředí.

Promíchání dějů a atraktivní prostředí by měli přinést nový faktor do tohoto odvětví, avšak i správnost oddělení určitých částí je naprosto nezbytné a velice důležité.

Umožnění lidem jak separaci a možnost izolace, tak i aktivní účast na všedních aktivitách normálního života či specifickým workshopům a terapiím vázícím se ke stavu pacienta.

Důležitost edukace lidí a obecná osvěta tématu smrti je stěžejní pro celý koncept a provází tak i celý návrh.

STAVEBNÍ PROGRAM

Překlad programu do kontextu

Maggie's, (2009).
Maggie's Architecture and Landscape brief. Maggies Keswick Jencks Cancer Caring Trust (Maggie's) registered charity, No. SC024414 [8]

Marie Sovadinová, (04/2021).
Rozhovor se zakladatelkou domácího hospice Jordán v Táboře

Martin Loučka, (05/2021).
Rozhovor s ředitelem Paliativního centra v Praze, Vinohrady

Verderber, S. (2013).
Residential Hospice environments: evidence based architectural and landscape design considerations, University of Toronto, Canada [8]

Zachování důstojnosti a kvality života pomocí architektury.

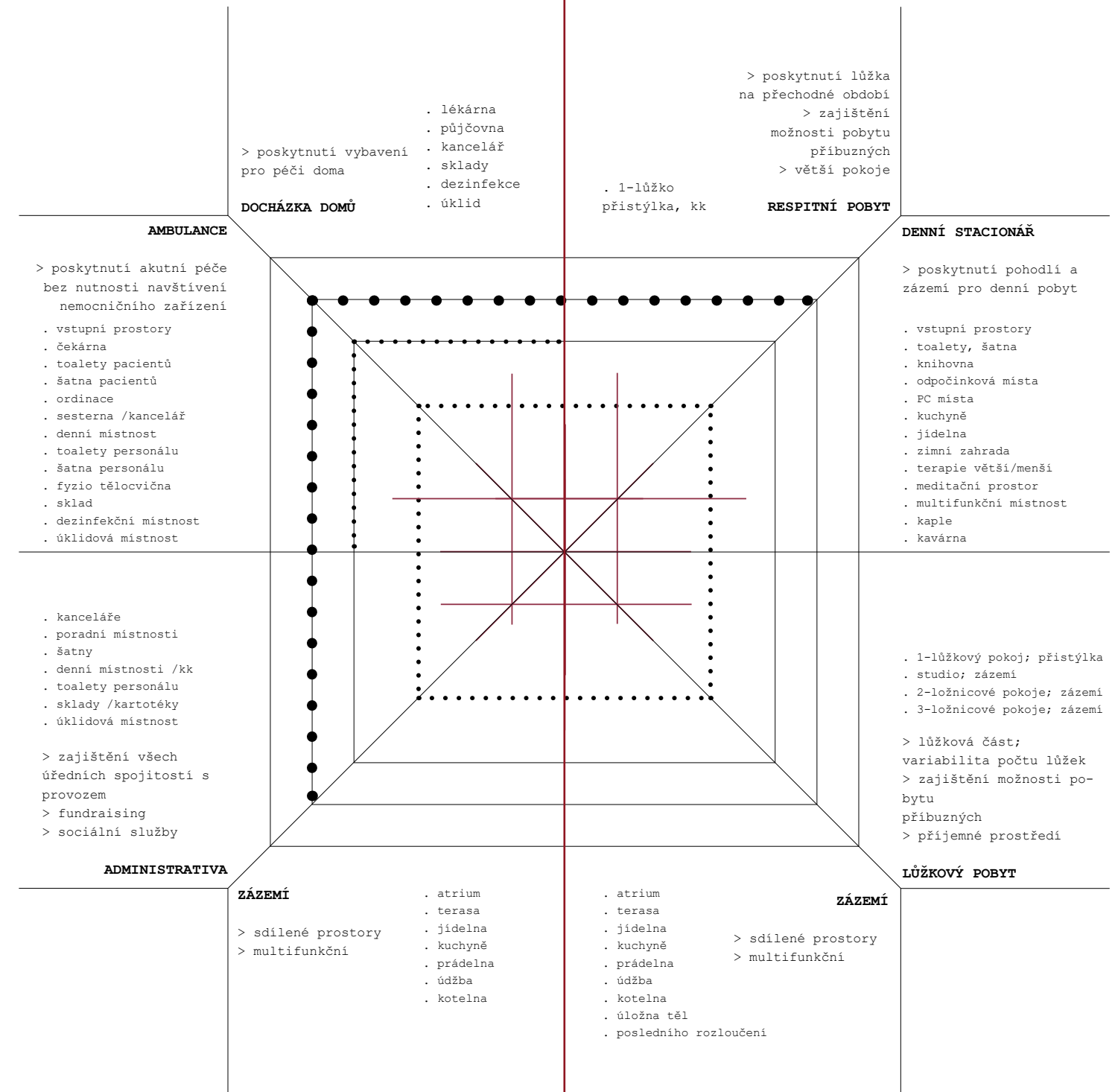
„ --architektura by měla člověka bránit před jeho slabostí.“ // Alvar Aalto

Paliativní péče vyžaduje komplexní přístup, tomu také odpovídá komplexnost stavebního programu budov. Vyžadují sofistikované rozmístění a návaznosti, které zajistí správný chod a splní účel jednotlivých prostorů.

Tato péče může být prováděna několika způsoby, přičemž návrh spojuje všechny tyto přístupy a zajišťuje tak komplexní služby pro chod tohoto zařízení. Zároveň však uvažuje o lehce netradičním přístupu, a to zahrnutím dalších funkcí, která by mohla dle různých studií zajistit správný režim, především naplnila budovu dalším životem a tím umožnila i její lepší ekonomické fungování a uživení.

Centrum je děleno na čtyři hlavní části, přičemž každá z nich, zastupuje jednu složku poskytované péče. Prvním z nich je zázemí ambulantní paliativní péče s propojeností funkce domácího hospice, což obsahuje půjčování zdravotnických pomůcek a zázemí zdravotnického týmu. Na to je napojen takzvaný denní stacionář, který poskytuje zázemí pro pacienty přes den. Tudiž se též pojí s docházkou z domova. Avšak stacionář nabízí i prostory, které mohou být využívány širokou veřejností. Oba tyto provozy mají stanovenou jasnou otevírací dobu a poskytují služby denního charakteru.

Další částí je residenční hospic, který umožňuje pobyt delšího charakteru s 24hodinovým provozem a poskytováním zdravotnických, sociálních, psychologických a duchovních potřeb. Jedná se jak o lůžka pro respitní pobyt, jež zahrnuje pobyt na pár dní v akutních případech a následný návrat domů do péče rodiny, i trvalejší pobyt, který zajišťuje veškeré zázemí v případě, že pacient již nechce či nemůže být doma.

NÁVRH

Pojednání projektu

Maggie's, (2009).
Maggie's Architecture and
Landscape brief. Maggies
Keswick Jencks Cancer Caring
Trust (Maggie's) registered
charity, No. SC024414 [8]

Verderber, S., Refuerzo,
B.J. (2020).
Innovations in Hospice Ar-
chitecture, Taylor & Francis
Group, 2020. ProQuest Ebook
Central

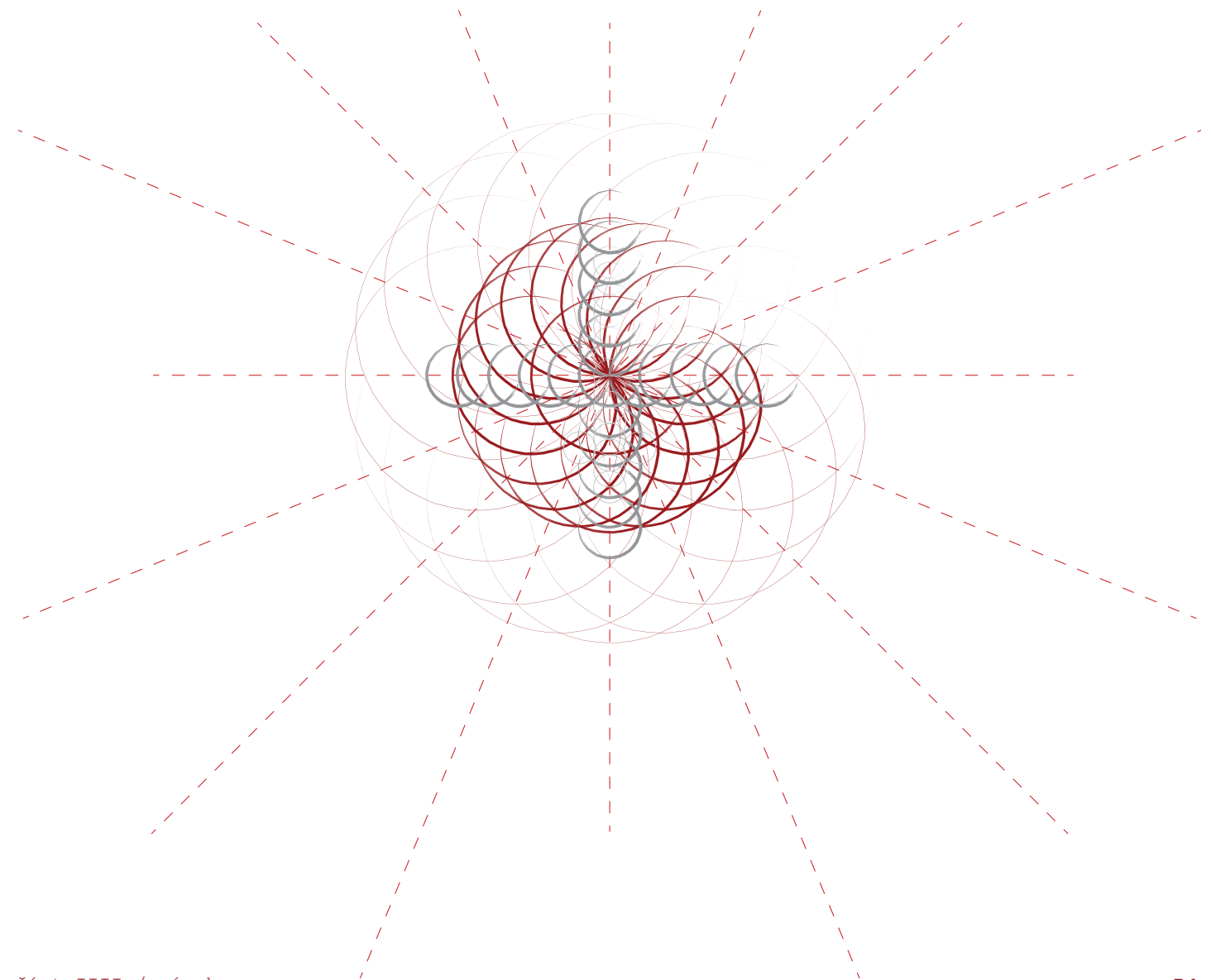
Přístup nového pojednání areálu bývalého pivovaru se snaží o částečné zachování a respektování podoby aktuální zástavby, avšak více otevírá a zpřístupňuje celý komplex, který je nyní trochu nedobytným královstvím, obehnán plotem a nekomunikujícím přístupem budov k veřejným prostranstvím.

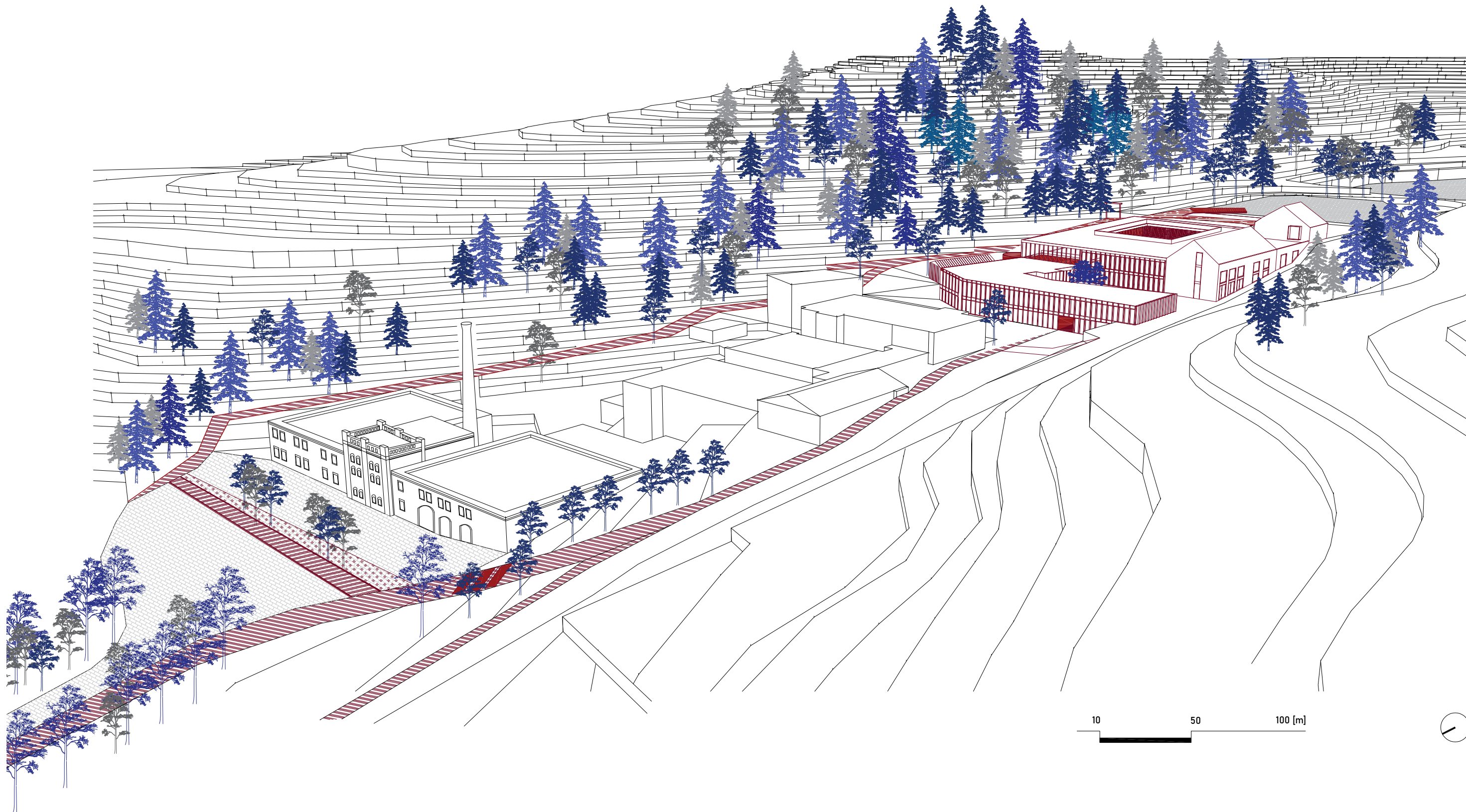
Hlavní ideou je napojení nyní spíše odtrženého pivovaru, na fungování města a lepšího zasazení do jeho krajinného kontextu. Návrh se podrobněji nezabývá definováním celého areálu, avšak počítá s určitým urbanistickým vzorcem, který pojednává jeho nové fungování a prostupy. I přesto, že hlavní částí projektu je zadní část přiléhající blíže k části Vratislavice a pivovarským rybníkům, počítá projekt s revitalizací spodních budov, především té hlavní, vybudované v roce 1906. Dle posouzení těchto budov a funkcí, které jsou nově vnášeny, je nanejvýše vhodné tyto budovy obnovit, s nimi i zašlou slávu jabloneckého piva. Představou je znovuzprovoznění varny, i když ne v takovém rozsahu, přidáním nových funkcí do budovy. Zbudování nového místa setkávání jabloneckých obyvatel. Vytvoření nového komunitního centra, které by se napojovalo na paliativní centrum s knihovnou. Do budoucna by se dalo počítat i s vybudováním mateřské školy a residenčních objektů.

Hlavní návrh projektu se ale týká pouze novou artikulací zadní části přiléhající k rybníkům se spíše klidným charakterem, kam je umístěno paliativní centrum. Budova víceméně kopíruje stávající tvar budov, ale vyniká vnitřnímu otevření v podobě venkovního atria, které má charakter centra. Návrh se především snaží o přívětivý přístup a příjemný charakter, který je úzce provázán s přírodou. Konstrukce budov je velmi odlehčená, dána lehkým obvodovým pláštěm s jasným rastrem a velkými prosklenými částmi, aby každý sluneční paprsek mohl vniknout do vnitřních prostor. Objekt je definován do tří hlavních hmot, které jsou však vnitřně provázány. Budovy podél vozovky jsou vyšší, aby tak lámaly příjem hluku způsobeným relativně vytiženou silnicí. Hlavní hmota s atriem má co nejvíce splynout, proto je plně zasazena do terénu, který naprosto kopíruje. Třetí částí je objekt konvektivní, který funguje jako tepající srdce areálu, který rozhání krev do zbytku těla areálu. Spojují a rozdělují se zde děje, promíchávají se lidé a otevřenost dvorany s hlavním vstupem artikuluje předěl městskosti a krajinného prostředí.

Průhledy a konstantní propojení s přírodou a venkovním prostředím, to jest hlavním motivem.

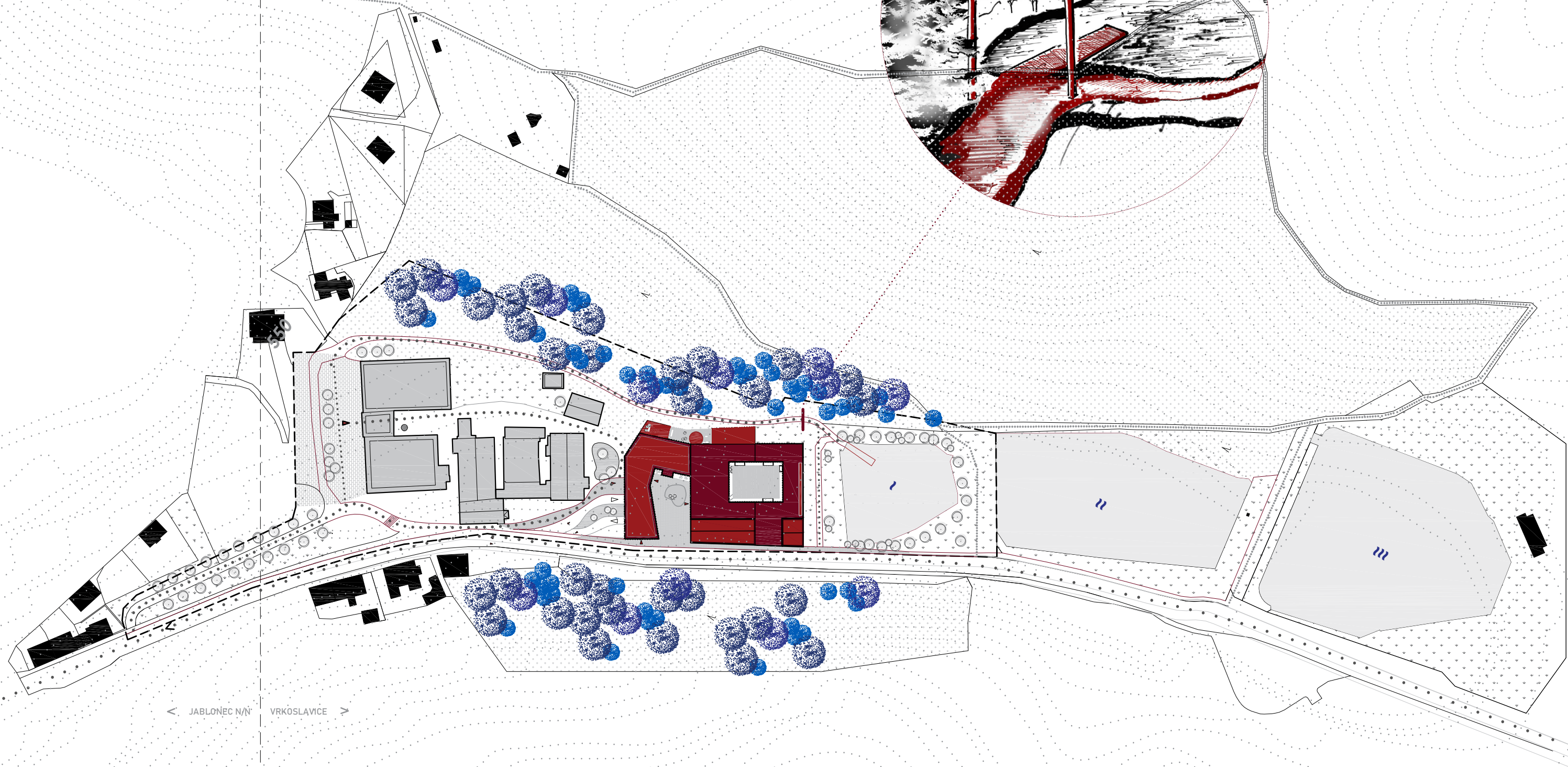
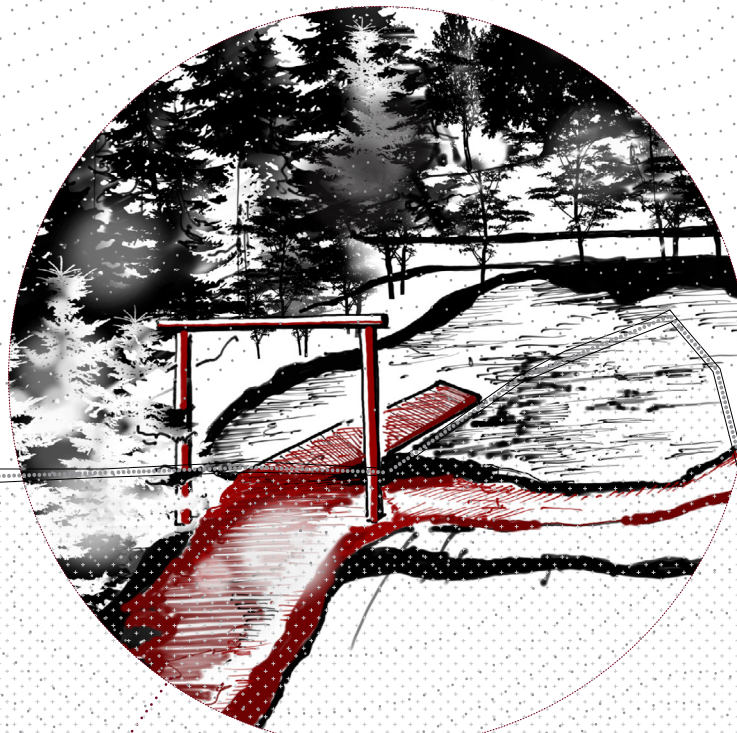
Přilehlé okolí je artikulováno především přírodními prvky. Ty se svým pojednáním snažím podpořit, vyzvednout a dát jim podobu, která by příslušela novému zpracování areálu. Prvek vody je zde velmi zásadní, činí ho tři rybníky navazující na bývalý pivovarský areál. Návrh se pak především věnuje tomu nejbližšímu z nich, na který se napojuje nově navrhovaná stezka. Tato stezka začíná před branami hlavního vstupu do pivovaru a protíná podél táhnoucí se les, který je ve svahu pod Bártlovým vrchem. Z minulosti, dle starých záznamů a fotografií, je patrné, že podobná cesta zde byla. I co se týče současného výjevu lze, sice neurčitě, přesto stanovit, kudy cesta vedla. Vzkříšením, znovu vybudováním této cesty je možno dosáhnout lepšího propojení přední a zadní části areálu. Zároveň je pojednána jako stezka vyrovnání se a smíření s vlastní smrtelností, kde vyvrcholením je přístup k rybníku a otevřená krajina nad novými budovami paliativního centra. Krásný vzrostlý les podtrhuje svou proměnlivostí ideu proměny a pomíjivosti života. Návrh krajinu reflektuje a přistupuje k ní obezřetně, s respektem, snaží se s ní splynout v jedno. Z přírody jsme vyšli a do ní se zas navrátíme.

Situace širších vztahů areálu.

Bránou pak vkročím až na hladinu rybníka, kde slunce se vody i mne dotýká. Pak splyneme v jednotu.

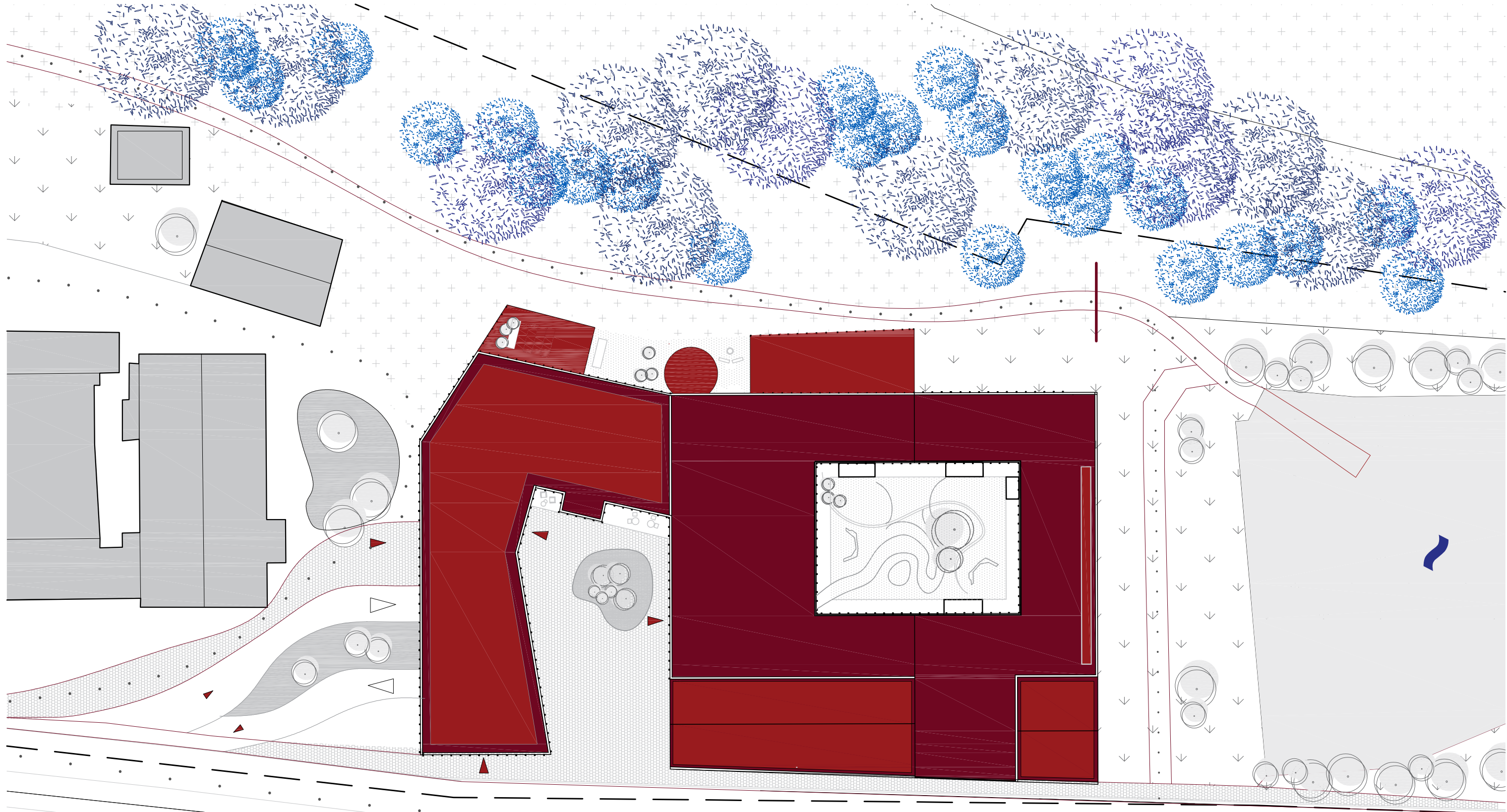

< JABLOŇEC N/Ň VRKOSLAVICE >

SITUACE AREÁLU
A3 / M 1:2000

10 50 100 [m]

SITUACE AREALU

A3 / M 1: 500

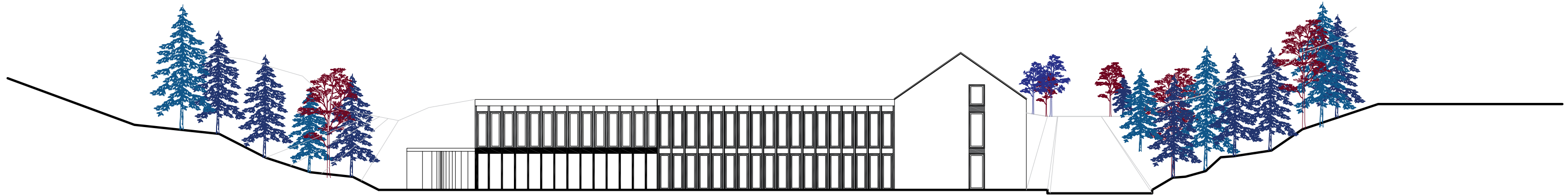
10

50

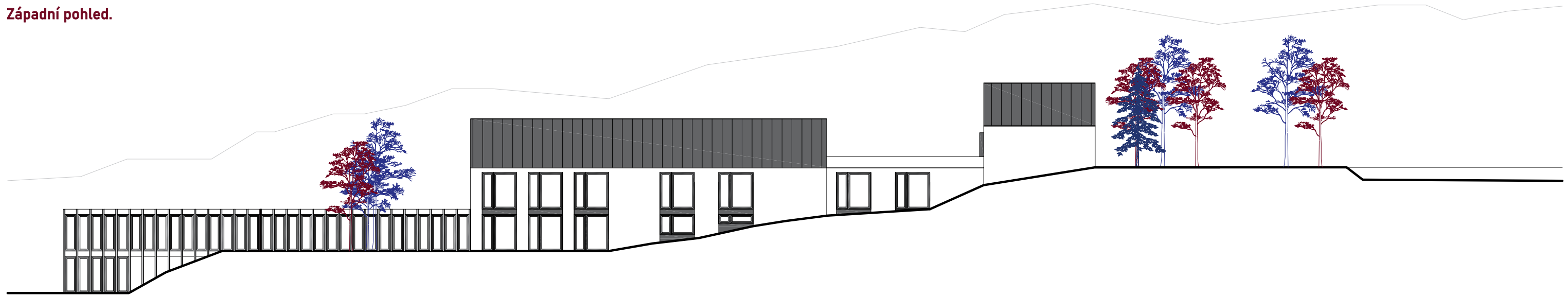
100 [m]

část IIII /+návrh

Severní pohled.

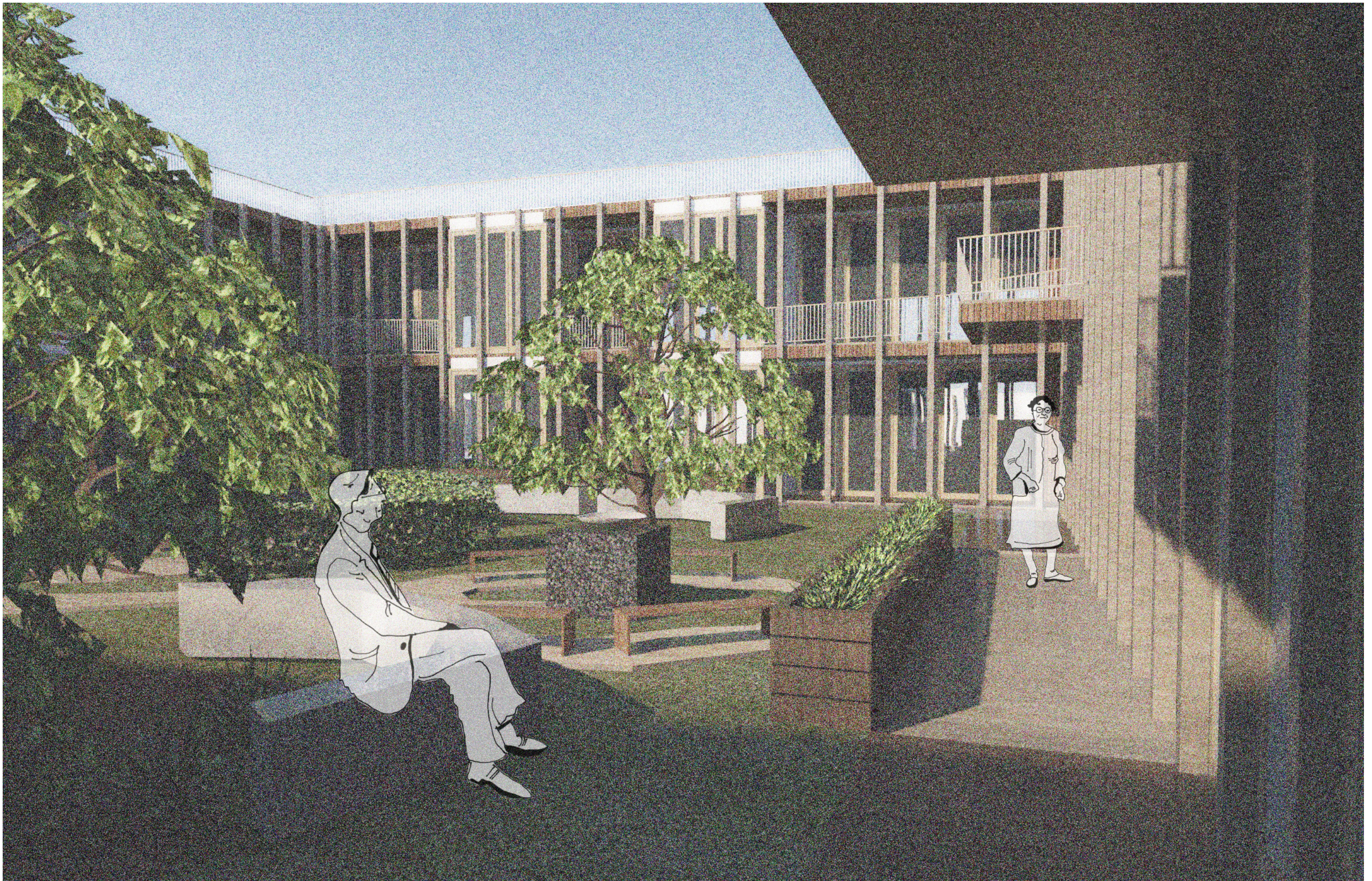

Západní pohled.

POHLEDY
A3 / M 1:400

1 5 10 [m]

+ AMBULANCE

- 1 lékárna
- 2 sklad
- 3 zázemí lékárny
- 4 kancelář
- 5 denní zázemí / šatna
- 6 dezinfekční místnost
- 7 půjčovna
- 8 toalety ž/m
- 9 úklidová místnost
- 10 ordinace
- 11 čekárna
- 12 šatna
- 13 denní místnost

+ DENNÍ STACIONÁŘ

- 14 vstupní prostor
- 15 výstup z garáže
- 16 toalety ž/m
- 17 úklidová místnost
- 18 šatna ž/m
- 19 místnost pro terapii
- 20 místnost pro terapii
- 21 vstup do skleníku
- 22 skleníku
- 23 knihovna
- 24 sezení u okna
- 25 pracovní místa
- 26 pracovní stoly s PC
- 27 kk s jídelnou
- 28 krbová kamna

+ VSTUP

- 43 zavazadla
- 44 vstupní prostor
- 45 lobby / schodiště
- 46 venkovní atrium
- 47 úklidová místnost
- 48 toalety ž/m

+ LŮŽKOVÁ ČÁST

- 68 respitní pobyt jednolůžko /přistýlka
- 69 dvojpokoj / přistýlka
- 70 jednopokoj / přistýlka
- 71 sklad nábytku

+ ZÁZEMÍ

- 29 kavárna
- 30 zázemí kavárny
- 31 odpočinková část
- 32 meditační část
- 33 kaple
- 34 venkovní meditační zahrada
- 35 místnost posledního rozloučení
- 36 malý bazén
- 37 rehabilitační sál
- 38 místnost pro děti a mazlíčky
- 39 šatny ž/m
- 40 multifce / jóga
- 41 multifce / jídelna
- 42 multifce / kk a bar
- 49 výdejna kuchyně
- 50 kuchyň
- 51 zázemí personálu
- 52 prádelna
- 53 dezinfekční místnost
- 54 příjem špinavého prádla
- 55 úschovna těl
- 56 výdej čistého prádla

+ ADMINISTRATIVA

- 57 přijímací kancelář
- 58 poradní místnost
- 59 čekárna
- 60 kancelář
- 61 kancelář

+ ZDRAVOTNICKÝ PERSONÁL

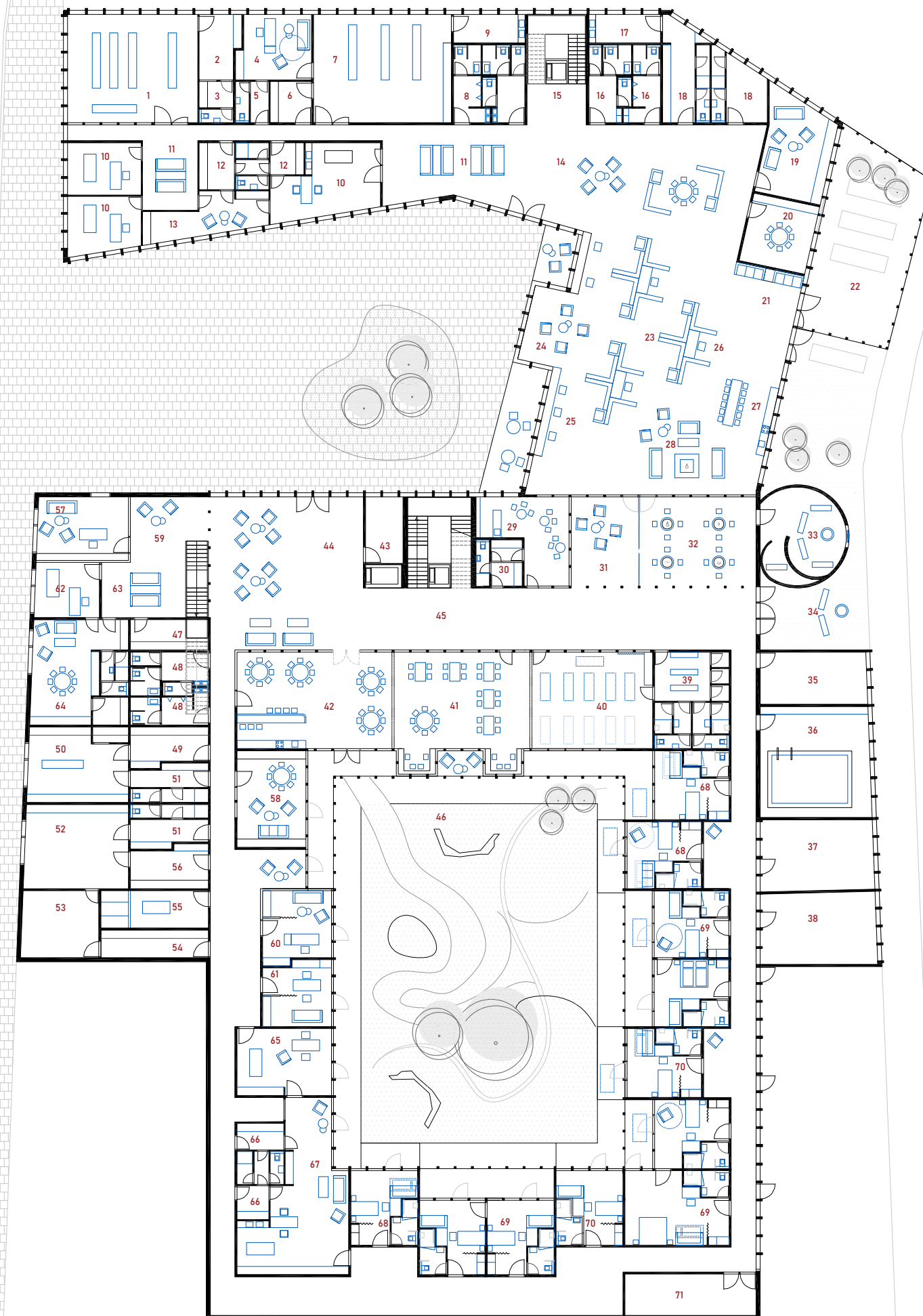
- 62 vyšetřovna
- 63 čekárna
- 64 denní místnost
- 65 vyšetřovna
- 66 šatny personálu
- 67 denní místnost

1 NP

A3 / M 1:400

1 5 10 [m]

+ ADMINISTRATIVA

- 1 kancelář
- 2 čekárna
- 3 poradní místnost
- 4 toalety m/ž
- 10 kancelář funds.
- 11 kancelář sociál.
- 12 kancelář
- 13 sklad
- 14 poradní místnost
- 15 kancelář
- 16 kancelář
- 17 vyšetřovna

+ ZDRAVOTNICKÝ PERSONÁL

- 5 šatna
- 6 denní místnost
- 7 vyšetřovna
- 8 čekárna
- 9 malá vyšetřovna

+ LŮŽKOVÁ ČÁST

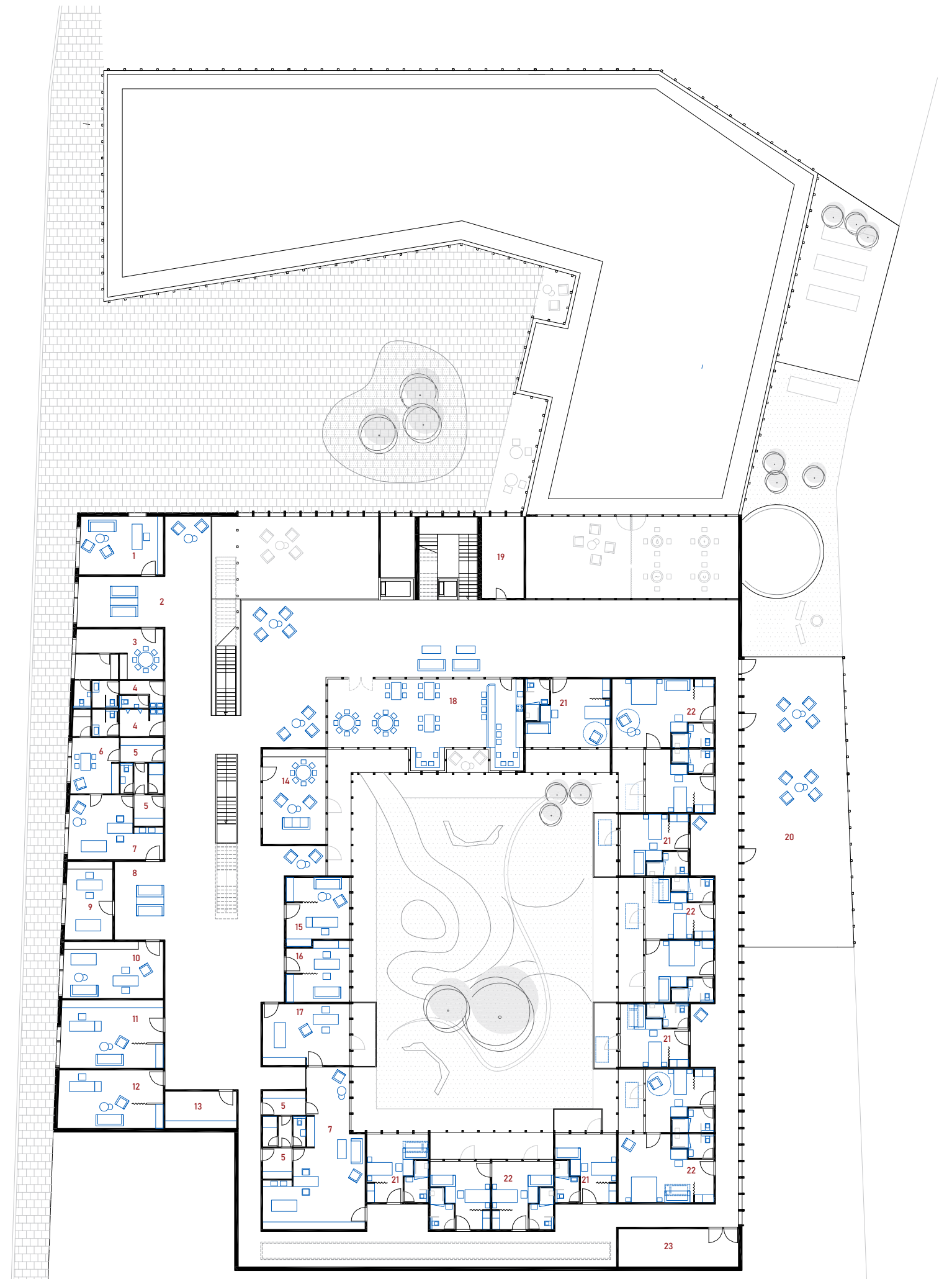
- 18 společenská místnost s kk
- 19 úklidová místnost
- 20 terasa
- 21 jednopokoj / přistýlka
- 22 dvoupokoj / přistýlka
- 23 sklad nábytku

2 NP

A3 / M 1:400

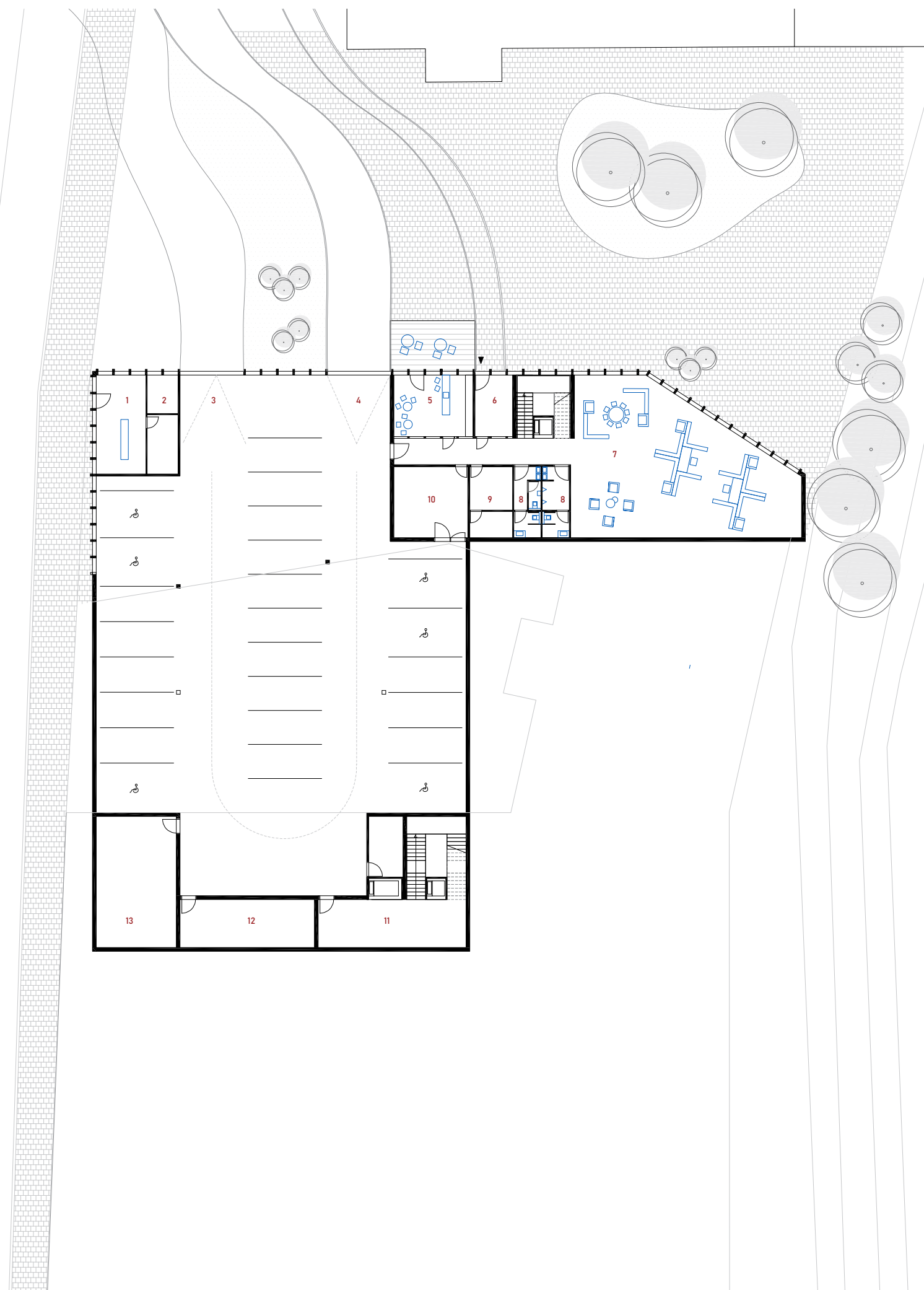

1 5 10 [m]

+ PODZEMNÍ GARÁŽE

- 1 prodejna
- 2 zázemí prodejny
- 3 výjezd z garáží
- 4 vjezd do garáží
- 5 kavárna
- 6 vstupní hala
- 7 knihovna
- 8 toalety ž/m
- 9 zázemí kavárny
- 10 místnost na odpad
- 11 vstupní hala
- 12 strojovna VZT
- 13 technická místnost

1 PP

A3 / M 1:400

1 5 10 [m]

část IIII / návrh

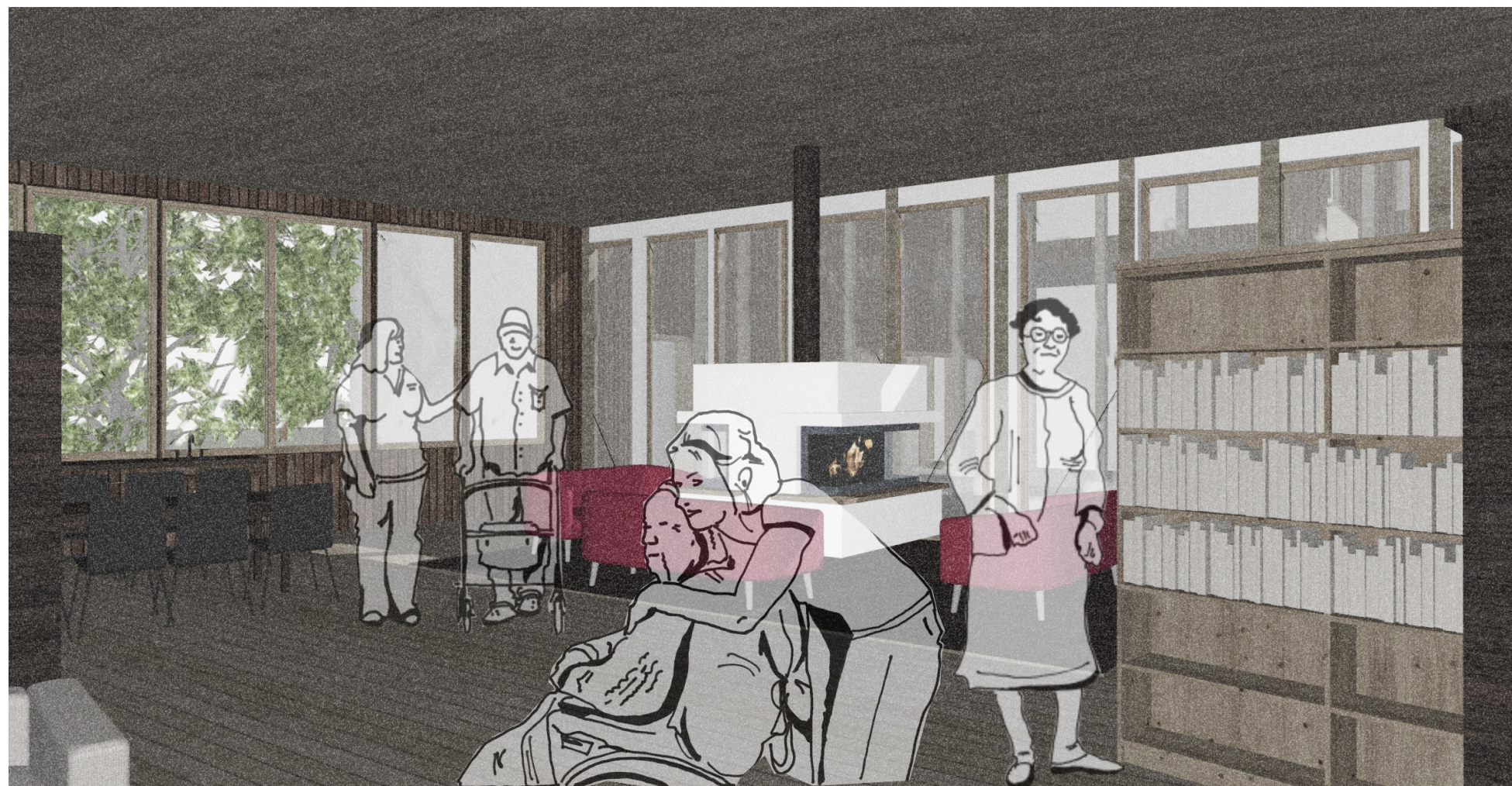
Vstupní dvorana.

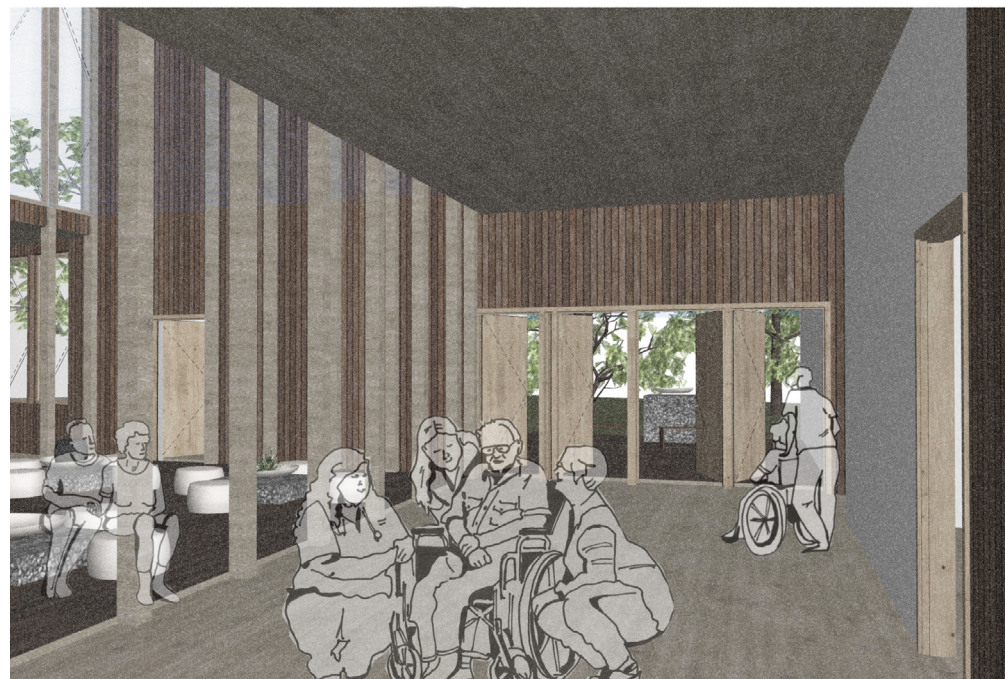
Vstupní prostor je velmi prostorný, otevřený a světlý. Důležitým prvkem je především průhled od vstupu přímo do atria, takže člověk má ihned přehled kde se nachází a podle čeho se má orientovat. Vstup do této části budovy, která obsahuje residenční hospic, zázemí personálu a administrativu, nemá žádnou recepci. Je tak navrženo úmyslně, aby byla zachována intimita, přesto kontrola kdo vchází je zajištěna skrz veliké okno přijímací kanceláře hned u vchodu. Nachází se zde multifunkční místnost, která ze své podstaty má sloužit různým účelům a potřebám. Přednášce místního spisovatele, workshopu či jógové lekci.

Denní stacionář.

Srdcem prostoru denního stacionáře je knihovna, na kterou je napojeno posezení u krbu a jídelní stůl s kuchyňským koutem. Celý prostor je plně spjat s venkovním prostředím. Především je orientován směrem k lesu, kde se nachází i zimní zahrada a skleníků, k trávení času na pomezí mezi venkem a vnitřkem.

Slouží pro všechny s denním režimem, ideální pro rodinného příslušníka, který potřebuje chodit do práce. Právě denní stacionář má sloužit v takové chvíli a poskytnout příjemné zázemí pro pacienta, ať už v soukromí tak i umožnit mu trávení společných chvil s dalšími pacienty, či příchozími, kteří chtějí pobýt v knihovně či navštívit kavárnu.

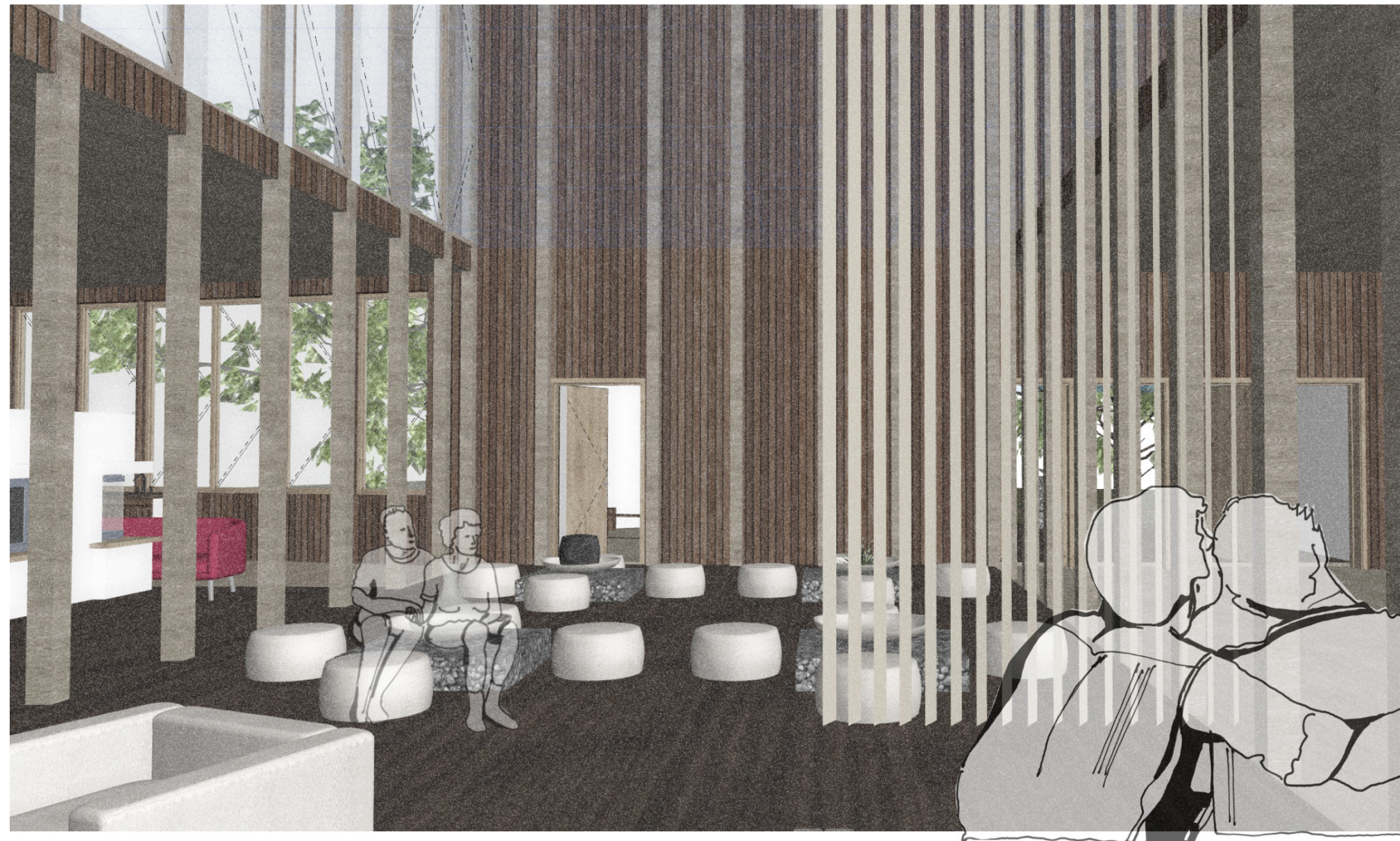

Meditace.

Předělem mezi residenční, hospicovou částí a denním stacionářem se nachází místnost ke zklidnění a meditaci. Výška stropu se klene přes dvě patra a světlo jež vniká do prostoru horním osvětlením vytváří příjemnou, poklidnou atmosféru. Meditační část obsahuje mísy s oltáři elementárních přírodních prvků, je tak zaměřena především na vnímání smyslové, hlavně haptické. Mísy obsahují element vody, ohně, popel, písek a skleněný džbán.

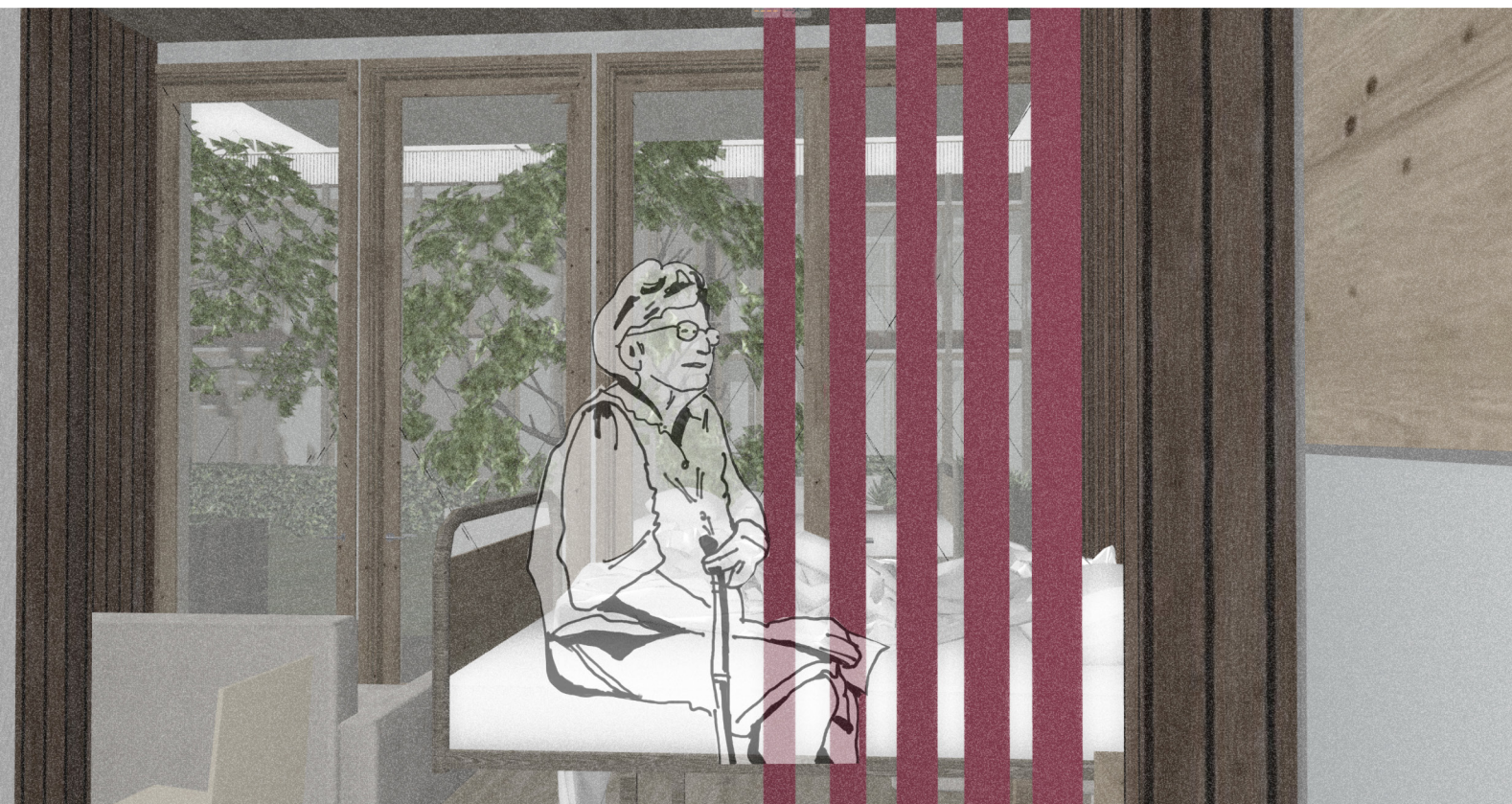
Tento prostor je úzce propojen s kaplí a venkovním meditačním prostorem. Orientace této části je na stranu směrem k lesu a cílí především na duchovní a duševní složku vnímání svých návštěvníků, kteří něco hledají, rozjímají či se chtějí naposledy rozloučit se svými milovanými.

Kaple.

Malé místo pro duchovní očistu, ať už pod vedením či pouze v soukromí. Prostor uvnitř je členěn na dva, malý pro soukromé účely a větší s postavením lavic do půlkruhu. Spojení s lesem a zelení skrz tenké okno, jímž proniká dovnitř tlumené světlo. Místo je určeno i k poslednímu rozloučení, poskytuje útěchu a vyvolává pocit smíření. Je pojednáno kruhovým tvarem, v čisté bílé omítce, dřevěnou podlahou a jednoduchým kamenným oltářem s křížem uprostřed.

Residenční část.

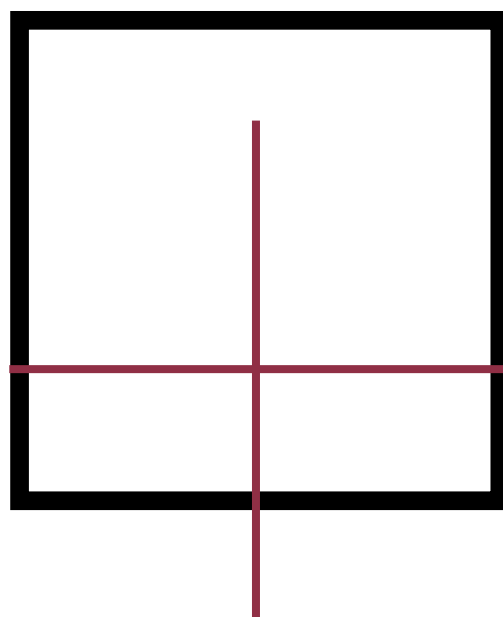
Pokoje jsou dimenzovány tak, aby byli dostatečně prostorné, ale zároveň ne předimenzované s výhledem ven do atria. Důvodem je, že v případě použití pokoje, je pacient většinou již trvale upoután na lůžko a je důležité, aby se cítil bezpečně, komfortně, sounáležitě s přírodou, kterou je obklopen. Z každého pokoje je umožněn přístup do venkovních prostor, a to včetně možnosti vezení lůžka do atria i na druhou stranu k lesu.

REFLEXE

Závěrečné hodnocení projektu z hlediska širší perspektivy a přínosu do odborné diskuze.

Alternativa a nové přístupy.

--začlenění smrti do běžného života lidí.

Projekt představuje komplexní přístup řešení zázemí pro všechny druhy paliativní péče, jež má zároveň fungovat i jako nové komunitní centrum. Myšlenkou a hlavním cílem je tvorba nového místa, které je vybudováno na základech historického průmyslového areálu, který již není prakticky vůbec využíván.

Kontrastním přístupem, tvrdost místa industrie a měkkost tématu smrti, vzniká napjetí, které podněcuje aktivaci místa a nabízí jí novou energii a vitalitu. Toto spojení je velice zajímavý úkaz, který se dle historických příkladů projevil jako fungující. Proto, při hledání nového využití pro staré průmyslové objekty, jež hledají své místo v současné době, by přicházelo do úvahy zvážit tuto alternativu. Spojení denního stacionáře pro paliativní péči s kulturním centrem jako nová náplň a přísun energie do dnes většinou chátrajících, opuštěných objektů.

Otázkou stále zůstává zda by navrhované multifunkční zázemí a komunitní centrum mohlo v této lokalitě fungovat a jaký by byl přístup obyvatel k netradičnímu spojení všedních služeb s paliativní péčí.

DOKLADY

[náležitě součástí práce]

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE FAKULTA ARCHITEKTURY	
AUTOR, DIPLOMANT: Nikola Žuchová AR 2020/2021, LS	
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: SUDETSKÝ PARADOX – PALIATIVNÍ CENTRUM (ČJ) (AJ) THE PALLIATIVE CARE CENTRE	
JAZYK PRÁCE: ČESKÝ	
Vedoucí práce:	Ing. arch Jan Sedlák Ústav: Ústav navrhování III 15129
Oponent práce:	Ing. arch Tomáš Dohnal
Klíčová slova (česká):	bývalý pivovar, paliativní péče, transformace, průmyslový areál, inovace
Anotace (česká):	Diplomová práce se zabývá návrhem paliativního centra, které umístuje do části areálu bývalého pivovaru v Jablonci nad Nisou. Předně řeší myšlenku zasazení takové funkce do kontextu historické industriální architektury a hledá svůj postoj vůči přilehlému urbánnímu a krajinnému okolí. Zpracovávaná část areálu má přinést novou hodnotu, využití a vdechnout doposavad chátrajícím místu nový smysl a život.
Anotace (anglická):	The aim of the Master thesis is to design a new Palliative Care Centre, that is situated inside a historical industrial complex, an old brewery placed in Jablonec nad Nisou. The idea is to find out new possibilities, which are implying from the unusual context of such a site. As well as bring a new value and life inside today's almost forgotten and slowly degrading unique space.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 21.5.2021

podpis autora-diplomanta

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Nikola Žuchová
datum narození: 7.11.1993
akademický rok / semestr: 2020/2021 | letní semestr
obor: Architektura a Urbanismus
ústav: Ústav navrhování III | 15129
vedoucí diplomové práce: Ing. arch Jan Sedlák

téma diplomové práce: Sudetský paradox – Paliativní centrum
viz přihláška na DP
zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Diplomová práce se okrajově zabývá urbanistickým zpracováním areálu bývalého pivovaru v Jablonci nad Nisou, předně pak řeší návrh nových funkčních objektů do části území, které je vytyčeno teoretickou ideou a urbanistickým vhladem. Nově zpracovaná část areálu má přinést novou kvalitu, využití a vdechnout doposavad chátrajícím místu nový smysl a život.

2/ Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Návrh poskytne prostorové, hmotové řešení části území, včetně zpracování návazností na okolí a přilehlých veřejných prostranství. To se především týká pojednáním jednoho z pivovarských rybníků.

Podrobnější stanovení a specifikace stavebního programu je rozpracována a zahrnuta v rámci diplomové práce.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

. situace širších vztahů 1:5 000; 1:2 000
. situace 1: 500
. půdorysy podlaží 1: 250
. řezy, pohledy 1: 250
. perspektivní vhlady a zobrazení
. textová část

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

. fyzický model 1: 200
. 2x portfolio A4
. 4x plakát A1
. 2x CD

Konkrétní zadání stavebního programu a měřítek výkresů mohou být po odsouhlasení vedoucího práce upravena. Měřítka výstupů mohou být upřesněna požadovaným formátům odevzdání.

Datum a podpis studenta

19.4.2021

Datum a podpis vedoucího DP

19.4.2021

Datum a podpis děkana FA ČVUT

19.4.2021

registrováno studijním oddělením dne

19.4.2021

